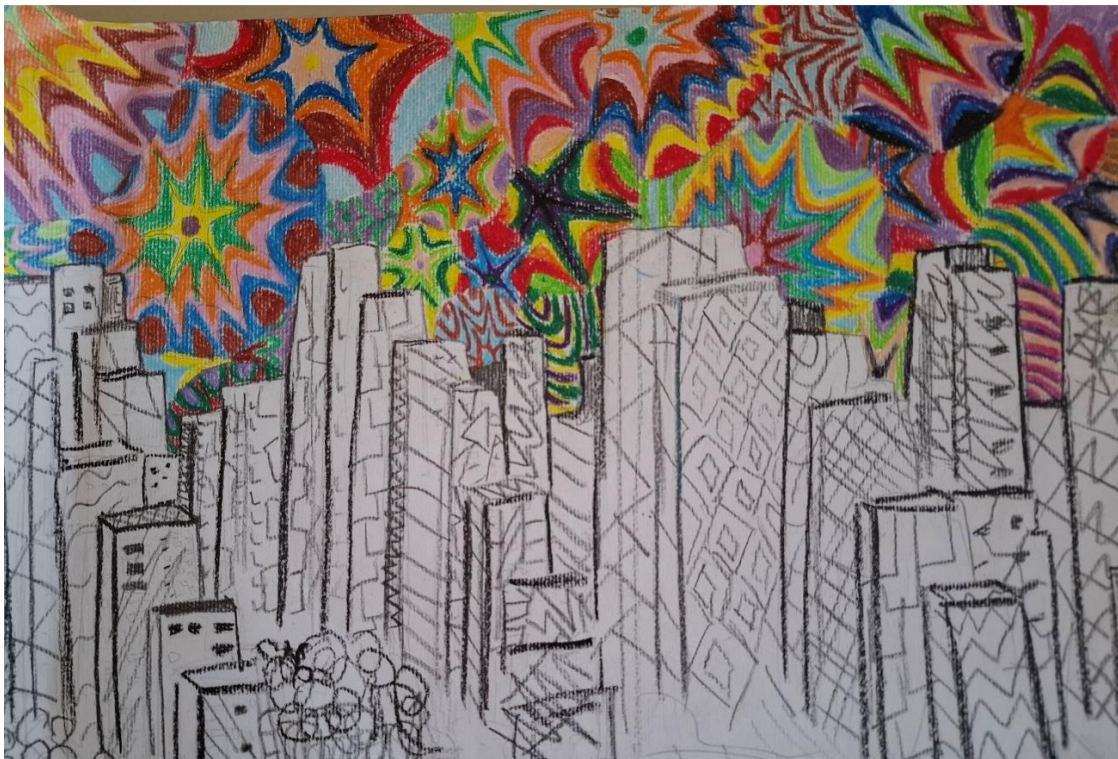

ОШ „ЈОВАН СТЕРИЈА ПОПОВИЋ“

НОВИ БЕОГРАД

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2026-2027. ГОДИНЕ

Основна школа
"Јован Стерија Поповић"
Ул. Војвођанска 61
Нови Београд

Дел.бр.382/01-191

Датум 23.06.2026.

На основу чл.61 став 2. и члана 119 став 1 тачка 2) Закона о основама образовања и васпитања (Сл. Гласник РС 88/2017, 27/2018, 10/19, 6/2020, 129/21, 92/23 и 19/25) Школски одбор на својој седници одржаној дана 23.06.2026.г. једногласно је, са шест гласова "за" , донео

ОДЛУКУ

Усваја се Школски програм за период 2026г. -2030.г.

Председник школског одбора

M. Ivanović
Милијана Ивановић

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2026/2027. ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

1. Циљеви школског програма
2. Наставни план основног образовања и васпитања
3. Програми обавезних и изборних предмета по разредима
4. Програми допунске и додатне наставе
5. Програм културних активности школе
6. Програм школског спорта и спортских активности
7. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичних понашања
8. Програм слободних активности ученика
9. Програм професионалне оријентације
10. Програм здравствене заштите
11. Програм социјалне заштите
12. Програм заштите животне средине
13. Програм сарадње са локалном самоуправом
14. Програм сарадње са породицом
15. Програм екскурзија и наставе у природи
16. Програм рада школске библиотеке
17. Начини остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад
18. Индивидуални образовни планови ученика
19. Програм безбедности и здравља на раду
20. Програм за стицање основних знања из српског језика

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм је документ на основу којег се остварује развојни план и укупан образовно – васпитни рад у школи. Он представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад. Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно старатеља у избору школе, праћења квалитета образовно – васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика..

Сврха програма образовања и васпитања:

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву;
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва;
- Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика у складу са узрастом, развојним потребама и интересовањима.

Циљеви и задаци програма образовања и васпитања:

- Развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- Подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- Оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- Оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- Развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- Омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;
- Развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- Усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- Уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- Развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;
- Поштовање права деце, људских и грађаских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;

- Развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

Континуирано унапређивање квалитета наставног процеса и учења ради развијања компетенција ученика и наставника, потребних за сналажење и активно учешће у савременом друштву, у подстицајном и безбедном окружењу који подразумевају:

- Пуни усклађени интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице;
- Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности;
- Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење медија и информационо комуникационих технологија;
- Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;
- Развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота;
- Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;

Развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;

- Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња
- Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и

неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;

- Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрастне равноправности и толеранције.

2. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Планови наставе и учења основног образовања и васпитања са: листом обавезних предмета и изборних програма и активностима по разредима; укупним годишњим фондом часова по предметима, програмима и активностима; недељним фондом часова по предметима, програмима и активностима; сврхама, циљевима и задацима сдржани су у следећим документима:

НАСТАВНИ ПЛАН ОБАВЕЗНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ

Обавезни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	Годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	Годишње
Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36

НАСТАВНИ ПЛАН ОБАВЕЗНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ

Обавезни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	годишње	Недељно	Годишње
Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
Физичко и здравствено васпитање	2	72+54	2	72+54	3	108	3	102

**НАСТАВНИ ПЛАН ОБАВЕЗНИХ ИЗБОРНИХ/ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА
У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА**

Изборни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
Матерњи језик/говор са ел. националне културе	2	72	2	72	2	72	2	72
Српски као страни језик	2	72	2	72	2	72	2	72

**НАСТАВНИ ПЛАН ОБАВЕЗНИХ ИЗБОРНИХ/ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА
У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА**

Обавезни изборни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
Немачки језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	68
Српски као страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68

Р. бр.	Облици образ.васп. рада	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	21-24	756-864	22-25	792-900	22-26	792-936	22-26	792-936
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава	/	/	/	/	1	36	1	36
4.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	36
5.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

Р. бр.	Облици образ.васп. рада	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	28-31	1008-1116	29-32	1044-1152	31-33	10116-1188	31-33	1054-1122
2.	Слободне наставне акт.	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

- *Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).*
- *Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018);*
- *Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021);*

- *Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022);*
- *Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016);*
- *Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021);*
- *Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 7/2017);*
- *Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 3/2024.*
- *Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017);*
- *Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).*
- *Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023 и 14/2023.*
- *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).*
- *Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 4/2024).*
- *Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020).*
- *Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 18/2018, и 13/2023.*

3. ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ, ОБАВЕЗНИХ ИЗБОРНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА (СА КОМПЕТЕНЦИЈАМА ПОСТИГНУЋА И СТАНДАРДИМА ПОСТИГНУЋА)

ПРВИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање

програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

СВЕТ ОКО НАС:

Програм обавезног наставног предмета свет око нас са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања*

и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

ДИГИТАЛНИ СВЕТ:

Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023 и 11/2024).

ДРУГИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

СВЕТ ОКО НАС:

Програм обавезног наставног предмета свет око нас са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

ДИГИТАЛНИ СВЕТ:

Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

ТРЕЋИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

ПРИРОДА И ДРУШТВО:

Програм обавезног наставног предмета природа и друштво са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

ДИГИТАЛНИ СВЕТ:

Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).

ПРИРОДА И ДРУШТВО:

Програм обавезног наставног предмета природа и друштво са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).*

ДИГИТАЛНИ СВЕТ: Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020 и 7/2021).*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА)

У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **српски језик:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Рад са подацима и информацијама - користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу

на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

- Одговорно учешће у демократском друштву - негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.); активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејчјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет,
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **енглески језик**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада..
- Комуникација- познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.), уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу, користи различите изворе информација и има критички однос према њима, способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција- ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу, препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и

културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **математика**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару, поштује друге као равноправне чланове тима или групе; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; ритички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуств; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - способан је да се прилагођава друштвеним и економским променама; уме да се суочи са неизвесностима и поступа предузимљиво и иницијативно; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **свет око нас**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **природа и друштво**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример: штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **ликовна култура**:

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у радугрупе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу

дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **музичка култура**:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са

историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физичко и здравствено васпитање**:

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интерес групе изнад сопствених; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример: штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **дигитални свет**:

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА

ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

„Стандарди образовних постигнућа за предмете: српски језик, математика и природа и друштво садржани су у „Правилнику о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања („Сл. Гласник РС –Просветни гласник“. бр. 104/2024)»

ПЕТИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Програм обавезног наставног предмета српски језик и књижевност са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести*

разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ШЕСТИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик и књижевност са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).*

СЕДМИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

ХЕМИЈА:

Програм обавезног наставног предмета хемија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016);

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

ОСМИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогргу наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогргу наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогргу наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ХЕМИЈА:

Програм обавезног наставног предмета хемија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогргу наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА :

Програм обавезног наставног предмета техничко и информатичко образовање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогргу наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогргу наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА)
У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **српски језик**:

- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета (корелација са историјом и географијом), искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим за њега/њу ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; мотивисан/мотивисана је да реши проблемску ситуацију, истражује у решавању; проналази/осмишљава решење проблемских ситуација на које наилази приликом тумачења књижевних дела.
- Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи књижевни текст; користи и самостално проналази различите изворе информација и података (библиотеке, медије, интернет, институције, личну комуникацију, итд.), критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора; користи податке из различитих извора (интернет, медији и стручна литература), на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; чита, тумачи и примењује информације повезујући их са претходним знањем из различитих области, селекује их и обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, равноправности и одговорности као темеља демократског друштва; активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједницама којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; Залаже се за поштовање дејих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса, упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.
- Комуникација - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који

има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учењ; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.

- Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **енглески језик**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији, учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге, способан је да прихвати и развије нове вештине које ће применити у практичном раду; способан је да препозна могућности у школи, заједници и да идеју претвори у активност; стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и оснажени је да самостално доноси одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације; уме да реализују унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједнице, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.
- Одговоран однос према здрављу - познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; брине се о личној хигијени и хигијени простора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **ликовна култура**:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Естетичке компетенције - препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, шеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **музичка култура**:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад; користи податке из различитих извора (интернет, медији и стручна литература), на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће

грешке уз помоћ наставника; чита, тумачи и примењује информације повезујући их са претходним знањем из различитих области, селекује их и обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.

- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **историја**:

- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке,

наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним..

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **географија**:

- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физика**:

- Компетенција за учење - разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способан је да у селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација; препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема и решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; користи на одговарајући и креативан начин, језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Преузимљивост и оријентација ка предузетништву - препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; оспособљен је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду. прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесним ситуацијама поступа одлушно иницијативно.
- Рад са подацима и информацијама - користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ;
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстава; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **математика**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад с подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију, спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге ; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ, уме да представи, организује и

обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **биологија**:

- Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова, користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; Познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора; Разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи својим понашањем промовише здравље и сигурност.
- Одговоран однос према окоolini – стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме сопствену одговорност и одговорност заједнице у изградњи личне и заједничке будућности, као и будућности наредних генерација; у области одрживог развоја – зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине.
- Компетенција за учење – оспособљен је за целоживотно учење и мотивисан да схвати значај учења, да изабере одговарајуће методе, да прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења и истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; има позитиван и одговоран однос према учењу, мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; способан је да

самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - оспособљен је да користи одређена средства из области информационо-комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе и сервисе из области електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева, задатака и сопствених потреба у свакодневном животу и образовању; познаје основне карактеристике информационо-комуникационих технологија, односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница; уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства и могућности ИКТ.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **хемија**:

- Сарадња – активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, оспособљен је да у циљу решавања проблемских ситуација селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација; препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним, проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме; користи и самостално проналази различите изворе информација и података, критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; у области одрживог развоја зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу.

- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.), уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Компетенција за учење - оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења и изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; ма позитиван и одговоран однос према учењу; користи различите изворе информација и има критички однос према њим; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима (учење и креативан рад; сарадња; комуникација; решавање проблема; организација, обрада и размена информација); уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средств; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **техника и технологија**:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. Преузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема – примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу решења у новим ситуацијама које се јављају током учења, мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истражује у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.
- Рад са подацима и информацијама – разуме значај коришћења података и информација у процесу учења; користи и самостално проналази различите изворе информација и података; користи податке из различитих извора, користи информације у различитим симболичким модалитетима, чита, тумачи и примењује их; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања података; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим фајловима, укључујући и ИКТ.; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.

- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – оспособљен је да покрене и спремно прихвати промене, преузме одговорност и има предузетнички приступ; стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажени да самостално доноси одлуке о изборима будућег занимања и професионалне оријентациј; стиче знања о карактеристикама одређених послова и радних места, разуме свет рада и пословања и спреман је на волонтерски рад. зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; уме да реализују унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
- Компетенција за учење - стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуств; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу користећи одговарајуће методе; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција – оспособљен је да користи одређена средства из области ИКТ-а; познаје основне карактеристике информационо комуникационих технологија, односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница; уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин; приликом коришћења ИКТ –а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **информатика и рачунарство**:

- Компетенција за учење - треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да представи,

организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.

- Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад, доношење одлука и свакодневни живот; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.
- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности,;п реузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора/решења у новим за њега/њу ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Одговоран однос према здрављу - користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља; уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физичко и здравствено васпитање**:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана

је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.

- Одговоран однос према средини – одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- Одговоран однос према здрављу – познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора, разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и зна последице неправилне исхране.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Стандарди образовних постигнућа за предмете српски језик и књижевност, математика, биологија, физика, хемија, географија, историја, физичко и здравствено васпитање, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство, техника и технологије, енглески језик и немачки језик садржани су у „Правилнику о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања („Сл. Гласник РС –Просветни гласник“. бр. 104/2024)»

3.3. НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ ИЗБОРНИХ/ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА

ПРВИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилници, 1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

ДРУГИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за

остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019 и 5/2021).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

ТРЕЋИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилник, 1/2013, 11/2014 и 11/2016).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/ 2020 и 7/2022).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред*

основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 7/2017).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 6/2020 и 7/2021).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА)

У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **верска настава:**

- **Сарадња** - развија способност да у сарадњи са другима или да се, као члан групе, ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Ученик/ученица: активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.
- **Одговорно учешће у демократском друштву** - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејчјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- **Комуникација** - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- **Компетенција за учење** – активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном

животу; развија способност за целоживотно учење; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења, изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **грађанско васпитање**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација - уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања; активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства.; уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ
- Одговорно учешће у демократском друштву - има позитиван став према поштовању људских права и слобода; познаје дечија и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани; понаша се одговорно, хумано и толерантно удруштву; примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине; негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **матерњи језик са елементима националне културе**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решењавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Одговорно учешће у демократском друштву - има позитиван став према поштовању људских права и слобода; зна дејча и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани; активно учествује у животу школе (одељењске заједнице, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједнице којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; негује своју националну културну баштину и активно промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства.; уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **српски као страни језик**:

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката(тимски рад), учествује у заједничким активностима, на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током

заједничког рада и сарадње; у процесу договарања и тимског рада приликом тумачења књижевних дела, уме да изрази своја осећања, уверења, користећи јасне и кратке реченице; Прихвата да постоје разлике у погледима групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- **Комуникација** - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- **Компетенција за учење** – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.
- **Естетичке компетенције** – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно-афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

3.4.НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ИЗБОРНИ/ ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА

ПЕТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета немачки језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

ШЕСТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета француски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

СЕДМИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за

остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета немачки језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

ОСМИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику*

о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета немачки језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020).

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА)

У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **верска настава:**

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се, као члан групе, ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Ученик/ученица: активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или

пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.

- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин и користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Естетичке компетенције - упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **грађанско васпитање**:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине

решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним..

- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - има позитиван став према поштовању људских права и слобода; зна дечја и основна људска права и одговорности; уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани; понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву; примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине; негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **немачки језик**:

- Сарадња -. активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, различите начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника<користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.
- Одговоран однос према здрављу – - познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог

избора; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; брине се о личној хигијени и хигијени простора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

- **Комуникација** - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- **Компетенција за учење** - способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања. има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- **Дигитална компетенција** - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу и препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- **Естетичке компетенције** - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом.; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **матерњи језик/говор са елементима националне културе**:

- **Сарадња** - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката(тимски рад), учествује у заједничким активностима, на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања и тимског рада приликом тумачења књижевних дела, уме да изрази своја осећања, уверења, користећи јасне и кратке реченице; Прихвата да постоје разлике у погледима групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу

аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, равноправности и одговорности као темеља демократског друштва; активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједницама којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; Залаже се за поштовање дејих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса, упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.
- Комуникација - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.
- Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **српски као страни језик**:

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката(тимски рад),

учествује у заједничким активностима, на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања и тимског рада приликом тумачења књижевних дела, уме да изрази своја осећања, уверења, користећи јасне и кратке реченице; Прихвата да постоје разлике у погледима групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- **Комуникација** - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- **Компетенција за учење** – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.

Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву

4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Подршка учењу подразумева цео низ педагошких поступака усмерених ка јачању мотивације за учење, оспособљавању ученика да уче и да пружају одговорност за начин на који уче и напредују. То значи да наставни процес треба да одговори на веома различите потребе, могућности, искуства и интересовања ученика. Кда све ово не може у потпуности да се оствари и осигура кроз редовну наставу, школа потрбну подршку пружа додатном и допунском наставом.

Р. бр.	Облици образ. васп. рада	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	21-24	756-864	22-25	792-900	22-26	792-936	22-26	792-936
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава	/	/	/	/	1	36	1	36
4.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

Р. бр.	Облици образ. васп. рада	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	28-31	1008-1116	29-32	1044-1152	31-33	10116-1188	31-33	1054-1122
2.	Слободне наставне акт.	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

4.1.ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

Допунска настава је облик образовно-васпитног рада којим се, посебним прилагођавањем педагошких метода, пружа додатна поршка у учењу како би ушеници, који из разлишитх разлога то не могу у току редовне наставе, постигли очекиване резултате у

погледу развоја општих компетенција, предметних исхода и стандарда постигнућа. Допунска настава подразумева највиши степен индивидуализације рада са ученицима, примену разноврсних стратегија, укључујући и оне које су тешко примењиве у условима редовне наставе, а не понављање оних које у редовној настави нису дале резултате. У допунској настави ученици добијају разлишите врсте индивидуално прилагођених задатака за подстицање учења, праћење и проверавање резултата учења. Допунска настава се планира и прилагођава на основу процена потреба сваког ученика понаособ из различитих наставних предмета. Планирање садржаја допунске наставе спроводе наставници предметне наставе, а према ослушкивању потреба ученика.

Циљеви програма допунске наставе су:

- Усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе;
- Усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу;
- Увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за свладавање потешкоћа у учењу;
- Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја., посебно помоћи ученицима који радепо прилагођеном програму.
- Пружање помоћи ученицима који због болести, слабог предзнања, недовољног познавања језика или из било којег другог разлога нису усвојили одређено наставно градиво;
- Омогућавање да ученици, кроз вежбу, овладају како теоријским, тако и практичним делом градива, у оквиру својих могућности.

Исходи програма допунске наставе су:

- Боље разумевање појмова, усвајање основних знања, препознавање, разумевање инструкција, повезивање градива, примена наученог;
- Неговање сарадничких и кооперативних односа у раду;
- Развијање боље мотивације за рад и учење;
- Бољи резултати на часовима редовне наставе.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм допунске наставе:

- **Компетенција за учење** - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ У ПРВОМ ЦИКЛУСУ

Српски језик

У оквиру часова допунске наставе из предмета Српски језик и књижевност биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Први разред:	<ul style="list-style-type: none">- Почетно читање и писање ћириличног писма- Употреба великог слова и знакова интерпункције- Причање, препричавање, описивање
Други разред:	<ul style="list-style-type: none">- Почетно читање и писање латиничног писма- Правопис, основна правила- Врсте речи- Врсте реченица према значењу и облику- Разумевање прочитаног текста
Трећи разред:	<ul style="list-style-type: none">- Врсте и подврсте речи- Форма писаног састава- Правопис- Разумевање прочитаног текста
Четврти разред	<ul style="list-style-type: none">- Служба речи у реченици- Форма писаног састава- Правопис- Разумевање прочитаног текста

Математика

У оквиру часова допунске наставе из предмета Математика биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Први разред:	<ul style="list-style-type: none"> - Сабирање и одузимање (до 5, до 10, до 20, до 100) - Геометријске фигуре и облици - Новчани апоени до 100
Други разред:	<ul style="list-style-type: none"> - Геометрија (тачка, дуж, полуправа и права; цртање квадрата и правоугаоника на кв. мрежи) - Сабирање и одузимање с прелазом, множење и дељење до 100 - Редослед рачунских операција - Римске цифре - Мерење дужине и времена
Трећи разред:	<ul style="list-style-type: none"> - Сабирање, одузимање, множење, дељење до 1000, усмено и писмено - Геометрија (угао, врсте троуглова, кружница, конструкција правоугаоника и квадрата; обим троугла, правоугаоника и квадрата; конструисање паралелних и нормалних правих) - Мерење масе, времена, запремине и површине - Разломци
Четврти разред	<ul style="list-style-type: none"> - Сабирање, одузимање, множење, дељење вишецифрених бројева - Разломци - Децимални бројеви - Геометрија (квадар и коцка – цртање мреже, израчунавање површине) - Мерење површине и запремине

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ

Српски језик и књижевност

У оквиру часова допунске наставе из предмета Српски језик и књижевност биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none">- Падежи- Именске речи- Глаголски облици- Правопис- Основни књижевно-теоријски појмови
Шести разред	<ul style="list-style-type: none">- Гласови и гласовне промене- Творба речи- Заменице- Глаголски облици- Књижевна дела и писци
Седми разред	<ul style="list-style-type: none">-- Независне реченице- Напоредни односи- Реченични чланови- Синтагма- Врсте речи- Правопис- Књижевна дела и писци
Осми разред	<ul style="list-style-type: none">- Историја и развој језика- Облици казивања- Правопис- Књижевност и књижевно-теоријски појмови

Енглески језик

У оквиру часова допунске наставе из предмета Енглески језик биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none">- Садашње просто време- Садашње трајно време- Бројиве и небројиве именице- Прошло просто време
Шести разред	<ul style="list-style-type: none">- Поређење придева- Прошло просто време- Прошло трајно време- Футур
Седми разред	<ul style="list-style-type: none">- Садашњи перфекат- Question tags- Односне заменице- Модални глаголи
Осми разред	<ul style="list-style-type: none">- Садашња и прошла времена- Пасив- Индиректан говор- Кондиционали

Историја

У оквиру часова допунске наставе из предмета Историја биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none">- Увод у историју- Праисторија- Стари Исток- Античка Грчка- Антички Рим

Шести разред	<ul style="list-style-type: none"> - Основи проучавања прошлости - Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку - Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку - Европа, Средоземље и српске земље у раном новом веку (Прединдустијско доба)
Седми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Основи проучавања прошлости - Доба револуција - Српске државе и народ од друге половине 18. до краја 19. в - Европа, свет српска држава и народ на почетку 20. в
Осми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Основи проучавања прошлости - Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два св рата - Други св рат - Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата - Европа, свет и српска држава и народ у савременим процесима

Географија

У оквиру часова допунске наставе из предмета Географија биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none"> - Васиона - Земљина кретања - Рељеф Земље - Ваздушни омотач Земље - Воде на Земљи

Шести разред	<ul style="list-style-type: none"> - Географска карта - Становништво - Насеља - Привреда - Државе
Седми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Географске регије Европе - Азија - Африка - Америка - Аустралија и Океанија
Осми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Природне одлике Србије - Становништво Србије - Привреда Србије - Срби у региону и дијаспора - Србија у савременим интеграцијским процесима

Биологија

У оквиру часова допунске наставе из предмета Биологија биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none"> - Порекло и разноврсност живог света - Јединство грађе и функције као основа живота - Наслеђивање и еволуција - Живот у екосистему - Човек и здравље
Шести разред	<ul style="list-style-type: none"> - Јединство грађе и функције као основа живота - Живот у екосистему - Наслеђивање и еволуција - Порекло и разноврсност живог света - Човек и здравље

Седми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Наслеђивање и еволуција - Јединство грађе и функције као основа живота - Порекло и разноврсност живог света - Живот у екосистему - Човек и здравље
Осми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Јединство грађе и функције као основа живота - Човек и здравље - Порекло и разноврсност живог света - Наслеђивање и еволуција - Живот у екосистему

Математика

У оквиру часова допунске наставе из предмета Математика биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none"> - Природни бројеви и дељивост - Основни појмови геометрије - Угао - Разломци - Осна симетрија
Шести разред	<ul style="list-style-type: none"> - Цели бројеви - Троугао - Рационални бројеви - Четвороугао - Површина троуглова и четвороуглова
Седми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Реални бројеви - Питагорина теорема - Цели алгебарски изрази - Многоугао - Круг - Обрада података

Осми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Сличност - Тачка, права, раван - Линеарне једначине и неједначине с једном непознатом - Призма - Пирамида - Линеарна функција - Систем линеарних једначина - Ваљак - Купа - Лопта
-------------	--

Физика

У оквиру часова допунске наставе из предмета Физика биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Шести разред	<ul style="list-style-type: none"> - Кретање - Сила - Мерење - Маса и густина - Притисак
Седми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Сила и кретање - Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења - Равнотежа тела - Механички рад и енергија. Снага - Топлотне појаве
Осми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Осцилаторно и таласно кретање - Светлосне појаве - Електрично поље - Електрична струја - Магнетно поље

Хемија

У оквиру часова допунске наставе из предмета Хемија биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Седми разред	<ul style="list-style-type: none">- Хемијска лабораторија- Атоми и хемијски елементи- Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења- Хомогене и хетерогене смеше- Хемијске реакције и хемијске једначине- Израчунавања у хемији- Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли
Осми разред	<ul style="list-style-type: none">- Метали, оксиди и хидроксиди- Неметали, оксиди и киселине- Соли- Угљоводоници- Органска једињења са кисеоником- Биолошки важна органска једињења

Информатика и рачунарство

У оквиру часова допунске наставе из предмета Информатика и рачунарство биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none">- Информационо – комуникационе технологије (ИКТ уређаји, рад са сликама, рад са текстом, рад са мултимедијом, рад са презентацијама)- Дигитална писменост (употреба ИКТ уређаја на правилан и сигуран начин, правила безбедног рада на интернету,

	<p>претраживање интернета, ауторско право и лиценце, заштита здравља, ризик зависности од технологије)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рачунарство (програмски језик Скреч) - Пројектни задатак
Шести разред	<ul style="list-style-type: none"> - Информационо – комуникационе технологије (рад са текстом, рад са сликама, рад са аудио и видео садржајима, рад са мултимедијалним презентацијама) - Дигитална писменост (употреба ИКТ уређаја на сигуран начин, интернет сервиси, правила безбедног рада на интернету, претраживање интернета, заштита приватности личних података) - Рачунарство (програмски језик Пајтон) - Пројектни задатак
Седми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Информационо – комуникационе технологије (рад у програму за растерску графику, рад у програму векторску графику, креирање гиф анимација, снимање екрана) - Дигитална писменост (адресирање на интернету, хипервеза и хипертекст, електронска комуникација, рад са дељеним документима) - Рачунарство (2Д графика у програмском језику Пајтон) - Пројектни задатак
Осми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Информационо – комуникационе технологије (програм за табеларне прорачуне) - Дигитална писменост (табеле у облаку, отворени подаци, заштита личних података)

	<ul style="list-style-type: none"> - Рачунарство (Рад са подацима у текстуалном програмском језику, Џупитер окружење) - Пројектни задатак
--	---

Немачки језик

У оквиру часова допунске наставе из предмета Немачки језик биће обрађене следеће наставне области:

РАЗРЕД	САДРЖАЈ
Пети разред	<ul style="list-style-type: none"> - Презент - Бројеви - Присвојне заменице - Негација nicht/kein
Шести разред	<ul style="list-style-type: none"> - Придеви - Модални глаголи - Сложени глаголи - Неправилни глаголи – презент
Седми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Претерит - Перфекат - Поређење придева - Предлози са дативом и акузативом
Осми разред	<ul style="list-style-type: none"> - Зависне реченице - Претерит - Футур - Глаголи са предлозима

4.2.ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Обогаћивање учења кроз додатну наставу намењено је даровитим и талентованим ученицима који често бележе висок ниво постигнућа. Додатна настава ученицима пружа могућност да потпуније развију своје капацитете и потенцијале, који често излазе из оквира стандардизованих постигнућа. Додатна настава одговара на потребе и интересовања ученика тако што им пружа подршку да уче и стичу више, дубље и шире знање и компетенције у областима свог посебног интересовања и домена способности, којима не може да се изађе у сусрет у редовној настави. Додатна настава подразумева највиши степен индивидуализације рада са ученицима и примену разноврсних стратегија. Додатна настава се планира и прилагођава на основу процена потреба сваког ученика понапосб из различитих наставних предмета. Планирање садржаја додатне наставе спроводе наставници предметне наставе, а према ослушкивању потреба ученика.

Циљеви програма додатне наставе су:

- Развијање интересовања за поједине наставне предмете;
- Припрема ученика за разне нивое такмичења;
- Развијање културе усменог и писменог изражавања, истраживачког духа;
- Проширивање знања, развијање стваралачког и критичког мишљења;
- Оспособљавање ученика да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;

Исходи програма додатне наставе су:

- Развој когнитивних знања и вештина, као и вештина које учествују у ефикасном управљању сопственим образовањем, друштвеним животом и будућом каријером;
- Оспособљавање ученика да проналазе различите изворе информација, анализирају их, селекују и разликују битно од небитног;
- Развој реалистичне слике о себи и развијање вештине самовредновања;
- Самопроцена сопствених интересовања и могућности и усмеравање истих у правцу професионалне оријентације.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм додатне наставе:

- **Компетенција за учење** - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- **Решавање проблема** - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способан је да у селективно и сврсисходно користи књиге и

друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика и других особа из школског и ваншколског окружења; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација.

- Преузимљивост и оријентација ка предузетништву - прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесносним ситуацијама поступа одлушно иницијативно; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; оспособљен је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; критичан је у истицању својих добрих особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и зна да разликује податак- информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстава; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ -аи у односу на то одговорно поступа.

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ У ПРВОМ ЦИКЛУСУ

Српски језик

РАЗРЕД	САДРЖАЈИ
Четврти разред	<ul style="list-style-type: none"> - Ребуси - Речи које се читају исто из оба смера - Пренесено значење глагола/именица/придева - Језичке градиције - Употреба сувишних речи (плеоназми)

	<ul style="list-style-type: none"> -Језичке недоумице -Смишљање наставка приче П.Жебељан: Моја Милена -Извођење придева од именица; извођење именица од глагола -Креативне идеје у писању(изокренуте приче,песме...) -Синоними, хомоними, антоними, аугментативи, деминутиви -Мој крај приче (писање састава за конкурс Пријатеља деце Нови Београд) -Откривање писца на основу биографских података; савременици међу писцима -Служба речи у реченици
--	--

Математика

РАЗРЕД	САДРЖАЈИ
Трећи разред	<ul style="list-style-type: none"> - Скуп природних бројева - Проблемски текстуални задаци - Магични квадрат - Нумерација - Дешифровање рачунских операција - Решавање проблемских задатака методом дужи - Геометријске фигуре и њихови међусобни односи - Мерење и мере - Низови
Четврти разред	<ul style="list-style-type: none"> -Декадни запис природних бројева -Пребројавање бројевних скупова -Задаци са нумерацијом -Задаци који се решавају помоћу једначина; метода дужи, правоугаоника, теразија -Шифровано сабирање, одузимање, множење и дељење -Површина квадрата, правоугаоника, квадрата и коцке -Редослед рачунских операција

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ

Српски језик и књижевност

У оквиру часова додатне наставе из предмета Српски језик и књижевност биће обрађене следеће наставне области:

Пети разред:

- Падежи и значења падежа
- Граматичке категорије
- Именске речи
- Глаголски вид и глаголски род
- Глаголски облици
- Правописна правила

Шести разред:

- Гласовне промене и изузеци
- Творба речи и творбени процеси
- Заменице, служба у реченици
- Књижевни текстови

Седми разред:

- Реченични чланови и сложени предикат
- Конгруенција
- Стилска изражајна средства
- Реченице – независне и зависне
- Синтагма
- Књижевно-теоријски појмови

Осми разред:

- Историја и развој језика
- Облици казивања у текстовима
- Акценти
- Књижевна дела и писци
- Тумачење и разумевање текстова

Енглески језик

У оквиру часова додатне наставе из предмета Енглески језик биће обрађене следеће наставне области:

Пети разред:

- Садашње просто време
- Садашње трајно време
- Квантификатори
- Be going to
- Прошло просто време

Шести разред:

- Поређење придева
- Прошло просто време
- Прошло трајно време
- Будућа времена

Седми разред:

- Садашњи перфекат
- Прошло просто време
- Question tags
- Односне заменице
- Модални глаголи

Осми разред:

- Садашња и прошла времена
- Пасив
- Индиректан говор
- Кондиционали
- Одређени и неодређени члан

Историја

У оквиру часова додатне наставе из предмета Историја биће обрађене следеће наставне области:

Пети разред:

- Увод у историју
- Праисторија
- Стари Исток
- Античка Грчка
- Антички Рим

Шести разред:

- Основи проучавања прошлости
- Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку
- Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку
- Европа, Средоземље и српске земље у раном новом веку (Преиндустријско доба)

Седми разред:

- Основи проучавања прошлости
- Доба револуција

- Српске државе и народ од друге половине 18. до краја 19. в
- Европа, свет српска држава и народ на почетку 20. в

Осми разред:

- Основи проучавања прошлости
- Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два св рата
- Други св рат
- Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата
- Европа, свет и српска држава и народ у савременим процесима

Биологија

У оквиру часова додатне наставе из предмета Биологија биће обрађене следеће наставне области:

Пети разред:

- Порекло и разноврсност живог света
- Јединство грађе и функције као основа живота
- Наслеђивање и еволуција
- Живот у екосистему
- Човек и здравље

Шести разред:

- Јединство грађе и функције као основа живота
- Живот у екосистему
- Наслеђивање и еволуција
- Порекло и разноврсност живог света
- Човек и здравље

Седми разред:

- Наслеђивање и еволуција
- Јединство грађе и функције као основа живота
- Порекло и разноврсност живог света
- Живот у екосистему
- Човек и здравље

Осми разред:

- Јединство грађе и функције као основа живота
- Човек и здравље
- Порекло и разноврсност живог света
- Наслеђивање и еволуција
- Живот у екосистему

Математика

У оквиру часова додатне наставе из предмета Математика биће обрађене следеће наставне области:

Пети разред:

- Природни бројеви и дељивост
- Основни појмови геометрије
- Угао
- Разломци
- Осна симетрија

Шести разред:

- Цели бројеви
- Троугао
- Рационални бројеви
- Четвороугао
- Површина троуглова и четвороуглова

Седми разред:

- Реални бројеви
- Питагорина теорема
- Цели алгебарски изрази
- Многоугао
- Круг
- Обрада података

Осми разред:

- Сличност
- Тачка, права, раван
- Линеарне једначине и неједначине с једном непознатом
- Призма
- Пирамида
- Линеарна функција
- Систем линеарних једначина
- Ваљак
- Купа
- Лопта

Физика

У оквиру часова додатне наставе из предмета Физика биће обрађене следеће наставне области:

Шести разред:

- Кретање
- Сила
- Мерење

- Маса и густина
- Притисак

Седми разред:

- Сила и кретање
- Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења
- Равнотежа тела
- Механички рад и енергија. Снага
- Топлотне појаве

Осми разред:

- Осцилаторно и таласно кретање
- Светлосне појаве
- Електрично поље
- Електрична струја
- Магнетно поље

Хемија

У оквиру часова додатне наставе из предмета Хемија биће обрађене следеће наставне области:

Седми разред:

- Хемијска лабораторија
- Атоми и хемијски елементи
- Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења
- Хомогене и хетерогене смеше
- Хемијске реакције и хемијске једначине
- Израчунавања у хемији
- Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли

Осми разред:

- Метали, оксиди и хидроксиди
- Неметали, оксиди и киселине
- Соли
- Угљоводоници
- Органска једињења са кисеоником
- Биолошки важна органска једињења

Информатика и рачунарство

У оквиру часова додатне наставе из предмета Информатика и рачунарство биће обрађене следеће наставне области:

Пети разред:

- Информационо – комуникационе технологије (ИКТ уређаји, рад са сликама, рад са текстом, рад са мултимедијом, рад са презентацијама)
- Дигитална писменост (употреба ИКТ уређаја на правилан и сигуран начин, правила безбедног рада на интернету, претраживање интернета, ауторско право и лиценце, заштита здравља, ризик зависности од технологије)
- Рачунарство (програмски језик Скреч)
- Пројектни задатак

Шести разред:

- Информационо – комуникационе технологије (рад са текстом, рад са сликама, рад са аудио и видео садржајима, рад са мултимедијалним презентацијама)
- Дигитална писменост (употреба ИКТ уређаја на сигуран начин, интернет сервиси, правила безбедног рада на интернету, претраживање интернета, заштита приватности личних података)
- Рачунарство (програмски језик Пајтон)
- Пројектни задатак

Седми разред:

- Информационо – комуникационе технологије (рад у програму за растерску графику, рад у програму векторску графику, креирање гиф анимација, снимање екрана)
- Дигитална писменост (адресирање на интернету, хипервеза и хипертекст, електронска комуникација, рад са дељеним документима)
- Рачунарство (2Д графика у програмском језику Пајтон)
- Пројектни задатак

Осми разред:

- Информационо – комуникационе технологије (програм за табеларне прорачуне)
- Дигитална писменост (табеле у облаку, отворени подаци, заштита личних података)
- Рачунарство (Рад са подацима у текстуалном програмском језику, Џупитер окружење)
- Пројектни задатак

Немачки језик

У оквиру часова додатне наставе из предмета Немачки језик биће обрађене следеће наставне области:

Шести разред:

- Придеви
- Модални глаголи
- Сложени глаголи
- Неправилни глаголи – презент

Седми разред:

- Претерит
- Перфекат
- Поређење придева
- Предлози са дативом и акузативом

Осми разред:

- Зависне реченице
- Претерит
- Футур
- Глаголи са предлозима

5. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

У културне активности школе убрајају се активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и формирање вредносних ставова, културном развоју школе и њеног окружења, подизању угледа школе и њеног популарисања, већој ангажованости наставника и родитеља и њиховој међусобној сарадњи, сталном интересовању родитеља будућих првака за упис у први разред, а нарочито ангажованости ученика у ваннаставним активностима.

Циљеви програма културних активности школе су:

- Упознавање ученика са установама културе;
- Развој естетских начела и вредности код ученика;
- Развијање вештина тимског рада и комуникације међу ученицима
- Развијање осећања заједништва и припадности групи.

Исходи програма културних активности школе су:

- Развијање личне и колективне потребе учешћа у културним активностима уз међусобно разумевање и поштовање;
- Разумевање и усвајање општеприхваћених критеријума естетских ставова и вредности;
- Разумевање значаја читалачке културе код ученика;
- Позитиван однос према културно-историјском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница;
- Самопроцена сопствених талената и талената вршњака и поштовање различитости.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм културних активности школе:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада..

- Комуникација -познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ	САДРЖАЈИ	РЕАЛИЗАТОРИ
Прослава Дана школе, дана духовности-Дана Св.Саве, краја школске године	Приредбе, ликовне и фото изложбе, одељењске журке	Задужени тимови, предметни наставници, одељењске старешине
Зимски/пролећни Стеријин базар	Одељењски штандови, музички наступи	Тим за предузетништво
Свечани пријем првака, пријем у Дечији савез	Приредбе, ликовне и фото изложбе	Разредно веће првог разреда, координатор Дечијег савеза
Стеријине звездице - Промоција школских и ваншколских активности ученика.	Промоција стваралаштва даровитих и талентованих ученика	ПП служба, предметни наставници, одељењске старешине
Стеријине звездице	Представљање ученика генерације, ученика одељења и спортисте генерације, фото пано	Одељењске старешине осмог разреда и наставници ликовне културе
Представљање Еразмус пројеката	Рол ап презентације, фото изложбе, ликовне изложбе, сусрети, дружења	Еразмус тимови
Прослава краја осмог разреда, Мала матура	Весела дружења у дворишту, прослава са свечаном вечером	Директор, одељењске старешине предметни наставници
Обележавање и прослава државних празника.	Изложбе, предавања, обележавање значајних историјских датума на првим часовима у сваком одељењу	Предметни наставници, одељењске старешине, директор, помоћник директора.
Представљање писаца, поетске вечери, Читалачка значка	Сусрети, презентације, изложбе албума	Библиотекар, спољни сарадници
Заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе.	Обележавање Дана европске баштине, Бициклијада, Недеља	Представници општине, директор, задужени тимови

	сећања - посета Белановића рупи изложбе, предавања са циљаним темама.	
Заједничке активности школе и родитеља ученика.	Радионице	Одељењске старешине, предметни наставници
Такмичења и смотре	Најраспеванија одељењска заједница, Златна сирена, Такмичење драмског стваралаштва , Изложба карикатура- Мали Пјер, Такмичење рецитатора	Координатор Дечијег савеза, предметни наставници
Обележавање међународних дана	Обележавање Светског дана књиге, обележавање Међународног дана језика; обележавање Светског дана воде, Дана кућних љубимаца, Дана екологије	Предметни наставници
Посете институцијама културе – позориштима, биоскопима, музејима институтима	Посете биоскопским и позоришним представама, ликовним и научно популарним изложбама	Педагог, предметни наставници, одељењске сарешине

6. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Кроз програм школског спорта реализују се различите спортске активности које негују спортски дух. Посебан акценат се ставља на промоцију спорта и мотивисање ученика на учествовање у различитим физичким активностима.

Циљеви програма школског спорта су:

- Практиковање здравог начина живота уз развијање одговорни према сопственом здрављу и његовом очувању;
- Развијање свести о важности физичке активности, неговања и развоја физичких способности;
- Превенција насиља, наркоманије и малолетничке делинквенције;
- Развијање осећаја солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- Развијање позитивних људских вредности.

Исходи програма школског спорта су:

- Примењивање усвојених здравствених навике неопходних за активан и здрав живот;
- Примењивање и поштовање правила игара у складу са етичким нормама;

- Примерено и спортски прихватљиво понашање на такмичењима и као учесника и код посматрача;
- Решавање конфликта на друштвено прихватљив начин;
- Спортско прихватање и победе и пораза;
- Подједнако вредновање спортова без обзира на лична интересовања.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм школског спорта:.

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду тима; поштује правила заједничког рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге чланове тима; одговорно и савесно извршава заједничке активности.
- Комуникација -познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Решавање проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Одговоран однос према здрављу - познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације; познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност: бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Спорт и спортске активности	Разред	Активности ученика	Реализатор
Рукомет	III -VIII	Развој и усавршавање моторичких способности у оквиру датог спорта	Наставници физичког васпитања и наставници физичког и здравственог васпитања
Кошарка	III -VIII	Развој и усавршавање моторичких способности у оквиру датог спорта	Наставници физичког васпитања и наставници физичког и здравственог васпитања
Одбојка	III -VIII	Развој и усавршавање моторичких способности у оквиру датог спорта	Наставници физичког васпитања и наставници физичког и здравственог васпитања

Ватрене лопте	V	Развој и усавршавање моторичких способности у оквиру датог спорта	Наставници физичког васпитања и наставници физичког и здравственог васпитања
Фудбал	V-VIII	Развој и усавршавање моторичких способности у оквиру датог спорта	Наставници физичког васпитања и наставници физичког и здравственог васпитања
Кошарка	V-VIII	Развој и усавршавање моторичких способности у оквиру датог спорта	Наставници физичког васпитања и наставници физичког и здравственог васпитања

**7. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА
И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈА ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА
(са ПРОГРАМОМ ДРУШТВЕНО КОРИСНОГ РАДА)
ПРОГРАМ ПРОМОЦИЈЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ
ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА**

Циљ:

стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације у коме неће бити насиља.

Оснаживање ученика у препознавању свих облика насиља и адекватног начина реаговања на њих.

Задаци:

- превентивни рад на усвајању ставова, знања и вештина у одговору на насиље
- адекватно реаговање уколико се насиље догоди
- ресоцијализацију учесника у насиљу

**ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА,
ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА
ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ**

Рад са ученицима

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Септембар	Израда Одељењских правила понашања Усмена анкета – Како да будемо безбеднији у школи -Упознавање сајта Паметно и безбедно, други циклус	Чланови ОЗ и одељењске старешине
Септембар	Коме и како да пријавим насиље/представљање платформе Чувам те – ЧОС -Правила евакуације у кризним ситуацијама, безбедна места, врсте аларма, ко кога обавештава	Одељењски старешина Одељењске старешине
Септембар – јун	Посете филмским и позоришним представама, предавањима и сусретима са тематиком борбе против насиља	ПП служба, од.старешине, предметни наставници
Септембар - мај	- Форум театар – Како се одупрети понуди (по један приказ у разреду) -Радионице о решавању проблема са вршњацима и у породици на основу књиге Буди као мачка, Стефана Гарнијеа/вршњачка едукација	Марија Милинковић Педагог и ученици 7.разреда
Септембар-јун	-Безбедност на интернету (други циклус)	Наставници информатике
Септембар - јун	-Спровођење хуманитарних акција	Одељењске старешине
Октобар	-Навијачи и навијачке групе ОФА (други циклус) -Обележавање Дана менталног здравља, 10.октобар, додати у 26/27	Настаници физичког васпитања
Октобар	-Сви смо ми Стерија, ЧОС поводом Дана школе -Превенција вршњачког насиља у стварном и виртуелном окружењу, радионица из програма Заједно и безбедно кроз детињство, 5.разред	Од старешине 1-8. разреда Екстерни предавачи
Октобар/Март	-Хуманитарна акција: Пипи Добра Чарапа – за децу из свратишта -Ја имам своје име, немој ме звати тако, радионица у 5.раз	Педагог и од старешине 4. и 6. разреда Психолог
Новембар	-„Ексер у огради“ ЧОС у 5.разреду	Одељенске старешине, педагог
Новембар	-Моје врлине и моје мане – ЧОС анкета, у 6.разреду	Учитељи, педагог
Децембар	-Шта су наше обавезе, а шта права – ЧОС у 6. разреду -Да слаavimo безбедно, ЧОС у свим разредима	Одељењске старешине 6.разреда Одељењске старешине
Фебруар	- Превенција вршњачког насиља у стварном и виртуелном окружењу Онлајн	Екстерни предавачи

	игрице, радионица из програма Заједно и безбедно кроз детињство, 6. и 7.разред -Безбедност деце у саобраћају, 1.раз, радионица и Безбедност деце у ванредним ситуацијама, 1.разред Заједно и безбедно кроз детињство	
Март	Вршњачка едукација „Твоје знање значи све“ – превенција наркоманије, 6./7.раз Безбедност деце у саобраћају, 3 и 4.раз, радионица и Безбедност деце у ванредним ситуацијама, 3 и 4.разред Заједно и безбедно кроз детињство -Упознајмо полицајце и заједно ширимо другарство,2.раз., Заједно и безбедно кроз детињство	Наставници биологије
Април/мај	Правила понашања на екскурзијама и настави у природи Безбедност на интернету – Музичари из Бремена, ЧОС у 2. разреду Безбедност деце у саобраћају, 7.раз, радионица и Безбедност деце у ванредним ситуацијама, 7.разред, Заједно и безбедно кроз детињство Кућни љубимци, обавеза и радост Програми у оквиру Недеље сећања (Башта сећања, посета Белановића јами, хуманитарно-еколошка акција Чеп за хедикеп, хуманитарна акција Пипи Добра Чарапа, пано Добре поруке, посете поз.представама које афирмишу емпатију, љубав у породици, разумевање)	Одељењске старешине Одељењске старешине 2.разреда Одељењске старешине 4.и 5.разреда Од. старешине 4.раз Од.старешине, чланови тимова
Јун	Акције доброчинства Превенција вршњачког насиља у стварном и виртуелном окружењу Безбедна прослава матуре, радионица, 8.разред из програма Заједно и безбедно кроз детињство	Одељењске старешине Екстерни предавачи

На ходницима школе биће залепљени плакати са информацијама како се и коме пријављује насиље, подацима о члановима Тима за заштиту, као и плакати промотивних акција Ти си фаца када из програма Школа без насиља.

Трајно ће бити постављен пано са информацијама о заштити од дигиталног насиља.

У оквиру редовне наставе реализоваће се серија часова о научницима, државницима и осталима који су својим делима задужили човечанство.

ЧАС ПОСВЕЋЕН	ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД
Доситеј Обрадовић, промотер путовања и	Српски језик и књижевност	VII, VIII

образовања, пројектна настава		
Давид Албахари – Добротом против антисемитизма	Српски језик и књижевност	VIII
Луј Пастер, проналазач вакцине против беснила	Биологија	VI
Чарлс Дарвин, еволуција и порекло човека	Биологија	VIII
Михајло Пупин, проналазач и патриота	Историја	VII
Жене јунаци у рату	Српски језик и књижевност и историја	VII
Велики филантропи света и Србије	Грађанско васпитање	VIII

У складу са Правилником о протоколу поступања установе у одговору на насиље, занемаривање и злостављање и изменама које он доноси у поступању у одговору на насиље извршиће се процена стања о сигурности и безбедности ученика на почетку и крају школске године.

Анкета ће бити спроведена међу ученицима од четвртог до седмог разреда, међу наставницима и делом родитеља.

Рад са родитељима

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Септембар	Представљање платформе Чувам те, програма сарадње са МУП-ом Заједно и безбедно кроз детињство Упознавање са Правилником о употреби мобилног телефона, Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље... Анкета о предлозима за побољшање безбедности	Одељењске старешине Од стрешице 4,5 и 6. разреда
Октобар - новембар	„Шта је данас било у школи? – предавање на крају 1. кл. периода у 5. раз Одговорно понашање родитеља, редовно праћење успеха ученика – услов успешне сарадње Предавање за Савет родитеља – Кораци у пријави насиља (унутрашња и спољашња мрежа)	Од. старешине Педагог Одељењске старешине ПП служба
Септембар - јун	Спровођење хуманитарних акција	Тим и чланови Савета родитеља

Новембар	Деца и интернет – паметно од почетка – родитељски за први циклус	Одељенске старешине/Тим
Децембар	Мотивација ученика у наставном процесу Како мама и тата реагују на оцену?, резултати анкете у 5. и 8.разреду Превенција менталног здравља – рад са родитељима	Стручни сарадници Од старешине Психолог и педагог школе, од старешине
Април	-Упознавање са Правилима понашања током екскурзија и наставе у природи	Одељенске старешине

ПРОГРАМ ДРУШТВЕНО КОРИСНОГ И ХУМАНИТАРНОГ РАДА

Друштвено-користан, односно хуманитаран рад обухвата активности чијим се остваривањем развија друштвено одговорно понашање ученика.

АКТИВНОСТИ ДРУШТВЕНО-КОРИСНОГ РАДА:

- Организовање хуманитарних акција за вулнерабилне/осетљиве групе (представа, концерата, манифестација, изложба, прикупљања прилога, играчака и донирање, хуманитарни базари, спортске манифестације и сл.);
- Организовање хуманитарних акција за животиње (акције храњења и удомљавања напуштених животиња, прикупљање прилога, волонтирање у азилу за животиње, организовање манифестација, базара и сл.);
- Посете установама социјалне и здравствене заштите и другим установама које се баве хуманитарним радом (домови за децу без родитељског старања, домови за стара лица, дневни боравци за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом и сл.) у циљу реализације хуманитарних акција или друштвених активности;
- Организовање еколошких акција, акција заштите животине средине и животиња, акција рециклаже у установи и у сарадњи са локалном заједницом или релевантним институцијама, организацијама; обуке и предавања на тему екологије, заштите животне средине и примарне рециклаже ради подизања еколошке свести;
- Уређење простора школе или у локалној заједници – паркова, спортских терена, дворишта школе (сађење дрвећа, цвећа, постављање кућица за птице у школском дворишту и градском парку и сл.);
- Организовање тематских трибина, предавања, округлих столова, радионица на различите теме (превенције насиља, ментално здравље младих, здрави стилови живота, психоактивне супстанце, сексуално васпитање, пандемијске болести и значај хигијене и др.);
- Активно укључивање ученика у ученичке организације и тимове (ученички парламент, вршњачки тим, тим за медијацију и сл.);
- Формирање ученичких клубова који би се бавили волонтерским активностима у оквиру школе (међувршњачком подршком, књижевни клубови и др.);
- Укључивање ученика у различите пројектне/истраживачке активности школе (припрема простора, материјала, промотивног материјала, реализација активности, презентација и сл.);
- Укључивање ученика у организованим активностима школе – вршњачку подршку за учење, у оквиру додатне и допунске наставе, припреме за завршни испит, подршку ученицима у учењу, подршка и продуженом боравку (уколико постоји у школи);
- Укључивање ученика у организацији и реализацији различитих активности школе у циљу превенције насиља и дискриминације (предавања, радионице, Форум театар, и др.);

- Креирање плана активности поводом обележавања значајних дана/датума током школске године (Међународни дан толеранције, Међународни дан заштите деце од насиља, Светски дан менталног здравља, Дечија недеља, Међународни дан деце, Међународни дан особа са инвалидитетом и сл.); и
- Друге активности друштвено-корисног рада

Рад са наставницима

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Септембар-октобар	Упознавање нових наставника са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на дискриминацију, насиље, злостављање и занемаривање Усмена анкета - предлози за побољшавање безбедности у школи	ПП служба Руководиоци раз.већа, чланови тима
Новембар	Интерна обука – Представљање приручника Васпитање у функцији добробити и целовитог развоја деце	Педагог
Септембар – јун	Похађање акредитованих семинара, округлих столова, конференција на тему превенције и заштите од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације, укључивање у рад платформе Чувам те	Чланови колектива, Тим
Септембар – јун	Саветодавни разговори и анализе активности у спровођењу ПВР и ОПЗ-а	ПП служба, Тим
Новембар	Праћење, подршка и сарадња са родитељима из социјално рањивих група становништва	ПП служба
Мај	Интерна обука „Препознавање психолошких реакције на кризну ситуацију код ученика основне школе и пружање прве психолошке помоћи“, које ће реализовати психолог школе и 2. Интерна обука „Анксиозност ученика, подршка у школи“	Психолог школе Педагог

Остали облици превенције

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Септембар - јун	Предавање, трибине и сусрети са представницима спољашње заштитне мреже – „Заједно и безбедно кроз детињство“ сарадња са МУП-ом	ПП , предавачи
Септембар - јун	Реализација активности и програма других превентивних програма у току школске године	Сви чланови колектива

ПРОГРАМ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Септембар - јун	Ангажовање унутрашње заштите мреже	Чланови колектива
Септембар/јун	Сарадња са националном платформом Чувам те	Тим, чланови колектива, ПП служба, директор школе
Септембар - јун	Ангажовање спољне заштитне мреже (МУП, Центар за социјални рад, Институт за ментално здравље, Дом здравља Нови Београд, невладине организације)	Тим, ПП служба, директор школе
Септембар - јун	Редовно вођење евиденције о инцидентним догађајима	Чланови колектива, тим, директор школе
Септембар - јун	Спровођење „Протокола о поступцима и инцидентним ситуацијама“, Протокола о поступцима при повређивању и „Правилника о друштвено корисном раду као ПВР“	Чланови колектива, тим, директор школе

У случајевима када се тим састаје због процене другог или трећег нивоа насиља, процену врше само чланови тима који су запослени у школи, а по позиву могу учествовати и родитељи или стручњаци из спољашње мреже.

Тим учествује и у изради плана заштите и плана појачаног васпитног рада у оквиру интервентних активности.

ЕВАЛУАЦИЈА

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Септембар - јун	Извештаји одељенски и разредни на крају квалификационих периода	Одељењске старешине
Новембар, јануар, април и јун	Извештаји разредних старешина о дисциплини и предузетим мерама у одељењима	Од старешине, чланови тима
Новембар, јануар, април и јун	Анализа Евиденције о инцидентима, табеларни прикази, извештаји о Успеху и дисциплини на крају квалификационих периода	Тим
Фебруар, јун	Анализа протокола праћења ученика са ПВР и евалуације ОПЗ-а	ПП служба и од.старешине
Децембар/јун	Анализа сарадње са спољашњом мрежом Израда извештаја о раду тима	Заменик руководиоца тима

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Циљ:

стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације, развија позитиван систем вредности.

Задаци:

- Подизање нивоа свести и осетљивости свих у установи – нулта толеранција на све облике дискриминације и дискриминаторног понашања, вређања угледа, части или достојанства личности
- Остварује се пуна посвећеност установе и свих њених органа и тела у препознавању, спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања и вређења угледа, части или достојанства личности
- Сви носиоци обавеза заштите од дискриминације у установи и ван ње поступају хитно, ефикасно и координисано у спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања

ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ ПРЕВЕНЦИЈЕ	ИЗВРШИОЦИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Упознавање са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа и части или достојанства личности - у даљем тексту Правилник (Упознавање Школског одбора, Наставничког већа, Савета родитеља, Ученичког парламента са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности „Службени гласник РС“, бр. 65/2018). ➤ Упознавање са правима и обавезама које проистичу из Правилника ➤ Израда паноа на тему дискриминације и насиља ➤ Сви чланови колектива својим понашањем, поступањем дају стални пример којим спречавају предрасуде, нетолеранцију посебно према припадницима осетљивих мањинских група, сметњи у развоју и инвалидитету. ➤ Организовање обука које су везане за насиље и дискриминацију како за наставнике и стручне сараднике, тако и за родитеље и ученике ➤ Евидентирање свих облика дискриминације као и упознавање са процедурама у случају дискриминације ➤ Часови од старешина на тему примера и превазилажења дискриминације 	<p>Директор</p> <p>Помоћник директора</p> <p>Одељенски старешина</p> <p>Руководиоци већа</p> <p>Педагог</p> <p>Психолог</p> <p>Ученици</p> <p>Наставници</p> <p>Родитељи</p> <p>Чланови тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања</p>

ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	ИЗВРШИОЦИ
<p>Интервентне активности се предузимају у случају сумње или утврђеног вређања угледа, части, достојанства личности из свих облика дискриминаторног понашања, а нарочито млађем, слабијем, инвалидном лицу, лицу са сметњама у развоју, према родном идентитету, полу, сексуалној оријентацији, раси, боји коже, расној, верској и националној припадности, језику, имовном стању, социјалном и културном пореклу и другим карактеристикама.</p> <p>Редослед поступања у интервенцији:</p> <p>1) Проверавање добијених информација (прегледање видео записа, анонимне анкете...) на основу којих се потврђује или одбацује сумња на дискриминаторно понашање уз поштовање правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице. Када сумња није потврђена појачава се васпитни рад ученика.</p> <p>2) Заустављање дискриминаторног понашања и смиривање учесника је обавеза свих запослених, а нарочито најближих присутних запослених (дежурног наставника, радника обезбеђења... који раздвајају учеснике а у случају већег ризика од насиља траже подршку других институција). Смиривање учесника подразумева најпре одвојене разговоре учесника, а ако се процени да је могуће без опасности по наставак сукоба и заједно са учесницима и родитељима.</p> <p>3) Обавештавање и позивање родитеља на пријављени број контакт телефона, а уколико родитељ није доступан обавештава се Центар за социјални рад.</p> <p>4) Прикупљање релевантних информација и консултације са циљем одређивања нивоа дискриминације врши Тим у сарадњи са одељењским старешином, дежурним наставником и другим запосленима и ученицима.</p> <p>О спроведеним активностима обавештава се родитељ који се укључује у појачан васпитни рад и план заштите од дискриминације.</p> <p>Уколико директор и Тим не могу са сигурношћу да процене ниво дискриминације и одговарајуће мере укључују надлежне органе (Министарство – школска управа, полиција, Центар за социјални рад, Повереник...).</p>	<p>Директор</p> <p>Помоћник директора</p> <p>Одељењски старешина</p> <p>Руководиоци већа</p> <p>Педагог</p> <p>Психолог</p> <p>Ученици</p> <p>Одељењске старешине</p> <p>Нљаставници</p> <p>Родитељи</p> <p>Чланови тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања</p>

<p>5) Предузимање мера и активности. Према учеснику у образовању за све нивое дискриминације сачињава се План заштите од дискриминације.</p> <p>За сваки процењени ниво дискриминације директор школе подноси пријаву надлежним органима и службама у року од 24 сата од догађаја, а након обављеног разговора са родитељима.</p> <p>6) Праћење ефеката предузетих мера и активности прати школа</p> <p>Поступање школе у случају дискриминаторног понашања запосленог према учеснику у образовању је такође прописано Правилником. Редослед поступања је сличан са претходним: прикупљање информација из различитих извора и метода, заустављање дискриминаторног понашања, обавештавање и позивање родитеља (одељењски старешина у сарадњи са Тимом), консултација Тима, укључивање родитеља у план заштите, обавештавање Министарства-надлежне школске управе у року од 24 сата од сазнања, директор покреће и води дисциплински поступак, праћење ефеката предузетих мера уз обавезно подношење притужбе Поверенику. Уколико постоји сумња да је директор извршио дискриминацију, та сумња се подноси Министарству.</p>	
---	--

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Октобар	Да ли надимци могу да повреду - ЧОС	Од. старешине другог разреда
Октобар	11. октобар - међународни Дан девојчица	Предметни наставници, ученици 7.раз
Октобар/новембар	Сегрегација у животу и у образовању „Различити, а исти“, пано о мултикултуралности	Од. старешине и педагог Предавачи ГВ у 2.циклусу
Новембар	Предавање за ЧОС „Геноцид/Холокауст“ – научимо из историје, 7.разред	Од. старешине и наставници историје
Децембар	- Обележавање Божића у различитим културама/интегративне активности Дискриминаторна песма, 6.раз	Наставници страних језика Наставници српског језика
Април	Пано и ЧОС посвећен Ани Франк	Наставници српског језика
Април	Бонтончић – понашање према другарима који имају посебне потребе – ЧОС у 4.разреду и пано (дискриминација)	Педагог и од. старешине

ПРОГРАМ ПРОМОЦИЈЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Октобар	Ко све игра школице, ко брани на голу (ваннаст активност поводом Дана Школе)	Од старешине 4.разреда
Новембар/април	Образовање девојчица широм света, пројекат, пано географија/историја	Предметни насавници географије и историје, 8.раз
Децембар	Послови у породици – ко шта може и зна	Од старешине 3. разреда
Март	Каква женска, ЧОС и пројекат за 4.разред Различите ципеле – сличности и/или разлике, радионица, 5.разред	Педагог, вршњаци Психолог
Фебруар	Знамените жене српског средњег века Спортови „Мушки и женски“	Предметни наставници историје и физ и здр васп., педагог
Април	11. април – Међународни дан девојчица	Предметни наст ГВ

На тему родне равноправности у првом циклусу образовања биће укључени и родитељи ученика.

У другом циклусу ће се програм родне равноправности реализовати кроз избор наставног програма, који корелира својим садржајем са овом темом, кроз ваннаставне активности и кроз часове одељењских стрешина.

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ РИЗИЧНИХ ПОНАШАЊА

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
Октобар	Пушење – порок који уништава здравље од 5-8. раз	Наставници биологије
Новембар/април	Вршњачка едукација „Твоје знање значи све“ – превенција наркоманије, 6./7.раз	Наставници биологије
Децембар	Славимо без алкохола, ЧОС	Одељењске старешине
Фебруар	Алкохолизам - болест појединца и друштва од 5-8. раз	Наставници биологије
Март	Форум театар – Како се одупрети понуди (по један приказ у полугодишту) Хвала што не пушите – плакат пано поводом Дана борбе против пушења, 31.марта	Марија Милинковић Наставници ликовне културе
Април	Шта нам нуди наш Београд – како проводити слободно време	Одељењске старешине, ПП служба

ПРОГРАМ ТИМА ЗА КРИЗНЕ СИТУАЦИЈЕ

Тим за кризне ситуације је део Тима за заштиту од насиља.

Циљ тима је да планира, организује и учествује у реализацији активности усмерених на јачање отпорности установе за суочавање са кризним догађајима. Приликом поступања установе у кризним ситуацијама деловање је одређено Правилником о протоколу поступања установе у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (део који се односи на кризне ситуације)

Активности тима се реализују кроз :

планирање и координацију (обухвата планирање, организацију, координацију, сарадњу са спољашњом мрежом, праћење и евалуацију),

психосоцијалну подршку (обухвата активности праћења реаговања, процене потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, проценом потребе за укључивање мобилног тима и сарадњу са мобилним тимом)

информисање (обухвата активности прикупљања, проверавања, селекције, дистрибуције и припреме саопштења)

САСТАВ ТИМА - Руководилац тима је Дејан Павковић, директор школе

Остали чланови су:

Сузана Плавањац, педагог школе, координатор тима за заштиту, задужена за планирање и координацију

Нада Станков, психолог школе, задужена за психосоцијалну помоћ

Славица Предолац, наставница енглеског језика, задужена за информисање

Миљана Ивановић, наставница географије

Биљана Сташевић, наставник разредне наставе

Станко Бановић, представник родитеља

Према потреби чланови тима за кризне ситуације могу бити и чланови спољашње мреже

(Центар за социјални рад, Институт за ментално здравље, МУП, мобилни тим

Министарства просвете)

У оквиру Годишњег плана стручног усавршавања одржаће се:

1. **Интерна обука** „Препознавање психолошких реакције на кризну ситуацију код ученика основне школе и пружање прве психолошке помоћи“, које ће реализовати психолог школе и

2. **Акредитовани семинари**

У школи постоје позитивна снага и капацитети у превенцији насиља и развоју отпорности на одговор на кризне ситуације.

Школа поседује **План евакуације**, који је изложен на видним местима.

Дефинисани су **путеви евакуације** и одређена **безбедна места** за дојаве:

- о експлозивној направи - место евакуације је задњи део дворишта према Гандијевој улици;

- за претње оружаним нападом и терористичким нападом место евакуације је учионица (закључана):

- за случају избијања пожара место евакуације је задњи део дворишта према Гандијевој улици.

Просторије у школи су обележене бројевима просторија са обе стране и постоји могућност закључавања свих просторија унутра.

Ученици, наставници и остали запослени су инструкисани о правилима за евакуацију, начину обавештавања о настанку кризне ситуације, где се налазе противпожарни апарати и паковања прве помоћи.

На почетку сваке школске године (последња недеља септембра) ће се реализовати **вежба евакуације** у спољашњи простор, са тачним упутствима за кретање ка излазима из школе. Вежби ће предходити часови одељењске заједнице на којима ће се ученици упознати са путањама и правилима евакуације.

Током последње недеље октобра ће се реализовати и вежба закључавања учионица и просторија изнутра

ПЛАН ИНФОРМИСАЊА

АЛАРМ - Упозорење на почетак кризне ситуације	Непрекинуто звоно у трајању од 2 минута које радник обезбеђења спроводи на налог директора
Обавештавање наставника	Директор шаље информације о врсти кризног догађаја и безбедном месту вајбер групом Стерија
Обавештавање ученика	Учитељи и наставници који реализују наставу у моменту аларма обавештавају ученике о настанку кризне ситуације, врсти и потреби за евакуацијом на
Обавештавање родитеља	Одељењске старешине путем одељењских канала комуникације – одељењске вајбер групе

ПОСТУПЦИ У РЕАГОВАЊУ НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

- Провера тачности информација ако се догађај десио ван установе, прикупљање података ко је погођен, каква је помоћ потребна, где се налази и шта је до тада урађено
- Позивање хитне помоћи, полиције, ватрогасаца
- Поступање по плану евакуације уз проверу безбедности путева евакуације
- По доласку полиције провера да ли су сви на планом одређеним безбедним местима и поступање по налогу полиције, хитне помоћи или ватрогасаца
- Сазивање хитног састанка Тима за кризне догађаје ради процена о самосталном поступању или укључивању помоћи, израда јединственог плана деловања
- Информисање Школске управе
- По потреби информисање Министарства просвете, ради ангажовања интерсекторског мобилног тима (ако је троје или више повређених/настрадалих, координација са мобилним тимом)
- Разматрање добијених информација и контакт са породицама погођених кризном ситуацијом
- Обавештавање свих запослених о кризном догађају на састанку или другим видом комуникације, информисање провереним информацијама, подсећање на Програм поступања у кризним ситуацијама и могуће изазове
- Подсећање да је само директор овлашћен да комуницира са медијима
- Упућивање на помоћ од стручног сарадника задуженог за психосоцијалну помоћ
- Подела Препоруке за запослене у установи
- Одређивање начина прослеђивања информација ученицима и родитељима
- Припремање саопштења за ученике
- Припремање саопштења за родитеље осталих ученика
- Припрема писаног саопштења за медије са кључним информацијама, безбедносним поступцима и плановима за опоравак у сарадњи са надлежним службама Министарства
- Изражавање саосећања са жртвама и породицама, уз емпатију и подршку установе
- Праћење извештавања медија ради реакције на нетачности
- Одређивање просторије за пружање психосоцијалне помоћи

ПОСТУПЦИ НЕПОСРЕДНО НАКОН КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

- Израда плана рада по прилагођеним условима/ измењеном режиму рада
- Разматрање отказивања/померања плана реализације неких школских активности
- Избор модела наставе (нова локација, настава на даљину, комбиновани модел)
- Састанак колектива ради информисања о предузетим корацимаи планираним активностима
- Благовремено информисање о новим информацијама
- Подела материјала из Приручника у вези психолошких реакција и препорука за запослене, упућивање на обраћање за стручну помоћ у случају потребе
- Идентификовање и подршка најугроженијим/најрањивијим особама
- У случају смртног исхода прослеђивање информација и времену и организацији одласка на сахрану
- Одређивање особе за предају личних ствари породици
- Уколико се донесе одлука о одржавању комеморације договор са породицом о комеморацији, припрема ученика за комеморацију, усклађивање динамике рада школе тога дана, доношење одлуке о другим активностима у процесу туговања и опоравка
- Договор о одржавању родитељских састанака, припрема материјала за родитеље о реакцијама након кризних ситуација и препорука за помоћ

ПОСТУПЦИ НАКОН КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

- Састанак Тима са колективом ради анализе ефикасности, праћење одложених реакција
- У случају прекида наставе процена о повратку ученика у школу (уз уважавање индивидуалних разлика)
- Сачињавање посебног плана реализације образовно-васпитног рада (тим за кризне ситуације, педагошки колегијум, Инклузивни тим)
- Родитељски састанак са заинтересованим родитељима или индивидуални разговори ради повратних информација и плановима за стабилизацију у наредном периоду
- Праћење и евалуација мера за стабилизацију стања и договор са породицама жртава о виду обележавања сећања на догађај

ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА РЕАГОВАЊА НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

- Вођење документације о спроведеним активностима током кризне ситуације
- Израда извештаја о поступању школе и достављање школској управи у року од 15 дана од наступања стабилизације у школи
- У случају да су жртве кризног догађаја деца којој је потребна подршка израда индивидуалних планова у сарадњи са родитељима и спољашњом мрежом
- Анализа ефикасности предузиманих активности, прикупљање података о реаговању школе
- Систематизација података о кризном догађају
- Процена ефикасности комуникације током и након кризног догађаја
- Анализа безбедносних поступака у школи
- Процена шта је добро

8. ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подизања индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и целисходног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства школа реализује ваннаставне активности ученика у области: науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

Циљеви програма ваннаставних активности ученика су:

- Подршка настави и учењу и потребама и интересовањима ученика;
- Откривање склоности, интересовања и талената ученика у различитим областим;
- Успостављање сарадничких односа ученик-ученик и ученик-наставник;
- Оспособљавање за рад у тиму уз поштовање различитих схватања и начина за проналажење решења;
- Позитивна идентификација са школом и осећај припадности школској заједници, утицај на промоцију школе..

Исходи програма ваннаставних активности ученика су:

- Буђење позитивних емоција, мотивације, самопоуздања и осећаја личне вредности;
- Самопроцена сопствених талената и талената вршњака и поштовање различитости;

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм ваннаставних активности школе:

- **Сарадња** – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- **Решавање проблема** - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способан је да у селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика и других особа из школског и ваншколског окружења; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација.
- **Предузимљивост и оријентација ка предузетништву** - прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесносним ситуацијама поступа одлушно иницијативно; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; оспособљен је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; критичан је у истицању својих добрих особине које су

важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Програм ваннаставних активности ученика остварује се кроз реализацију различитих школских секција. У школи постоје следеће секције - ваннаставне активности:

ПРОГРАМИ ВНА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА

У првом циклусу образовања ВНА биће реализоване кроз теме:

- Креативне радионице (мале примењене уметности, припреме за Школски новогодишњи базар, припреме приредбе и сл.)
- Посете (позоришту, биоскопу, музеју, Ботаничкој башти и сл.)
- Спортске активности (Еразмус пројекат Старе игре за ново време, турнири, крос и сл.)
- Припрема за школске и ваншколске конкурсе (ликовне, музичке, литерарне и сл.)
- Обележавање значајних датума

Детаљне ВНА разрађиваће се кроз месечне оперативне планове.

План и програм СНА у другом циклусу основног образовања

Слободне наставне активности	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње
Вежбањем до здравља	1	36	1	36	/	/	/	/
Врлине и вредности као животни компас	1	36	1	36	/	/	//	
Животне вештине	1	36	1	36	/	/	/	/
Медијска писменост	1	36	1	36	/	/	/	/
Домаћинство	1	36	1	36	/	/	/	/
Цртање, сликање и вајање	1	36	1	36	/	/	/	/
Чувари природе	1	36	1	36	/	/	/	/
Сачувајмо нашу планету	1	36	1	36	/	/	/	/
Боравак у природи и планинарење I	1	36	1	36	/	/	/	/
Предузетништво	/	/	/	/	1	36	1	34

Моја животна средина	/	/	/	/	1	36	1	34
Уметност	/	/	/	/	1	36	1	34
Филозофија са децом	/	/	/	/	1	36	1	34
Боравак у природи и планинарење II	/	/	/	/	1	36	1	36

ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА:

Програм слободних наставних активности вежбањем до здравља са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ВРЕДНОСТИ И ВРЛИНЕ КАО ЖИВОТНИ КОМПАС:

Програм слободних наставних активности вредности и врлине као животни компас са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022 и 13/2023).*

ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ:

Програм слободних наставних животне вештине са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ:

Програм слободних наставних активности медијска писменост са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ДОМАЋИНСТВО:

Програм слободних наставних активности домаћинство са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ:

Програм слободних наставних активности цртање, сликање и вајање са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ:

Програм слободних наставних активности чувари природе са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ:

Програм слободних наставних активности сачувајмо нашу планету са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020 и 17/2021).*

БОРАВАК У ПРИРОДИ И ПЛАНИНАРЕЊЕ I:

Програм слободних наставних активности боравак у природи и планинарење I са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *„Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 3/2024).*

СЕДМИ И ОСМИ РАЗРЕД:

ПРЕДУЗЕТНИШТВО:

Програм слободних наставних активности предузетништво са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021) и у Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).*

МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА:

Програм слободних наставних активности моја животна средина са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021)* и у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).*

УМЕТНОСТ:

Програм слободних наставних активности уметност са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021)* и у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).*

ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ:

Програм слободних наставних активности филозофија са децом са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021 и 17/2021)* и у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021).*

БОРАВАК У ПРИРОДИ И ПЛАНИНАРЕЊЕ II:

Програм слободних наставних активности боравак у природи и планинарење II са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *„Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023 и 14/2023“ и у „Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 4/2024).*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **вежбањем до здравља:**

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.

- Решавње проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава применљивост решења у пракси.
- Одговоран однос према средини – одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- Одговоран однос према здрављу – познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и штаих изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора, разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и зна последице неправилне исхране.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **вредности и врлине као животни компас:**

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности;
- Решавње проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност

решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси;

- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту;
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејчјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **животне вештине**:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
- Компетенција за учење - стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуств;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу користећи одговарајуће методе;

оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **медијска писменост**:

- Компетенција за учење - стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуств; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу користећи одговарајуће методе; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да представи, организује и обликује

одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.

- Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад, доношење одлука и свакодневни живот; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **домаћинство**:

- Рад са подацима и информацијама - користи и самостално проналази различите изворе информација и података, (библиотеке, медије, интернет, институције, личну комуникацију, итд.), критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора, селекује, обрађује наводећи извор и аутора; чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – оспособљен је да покрећуе и спремно прихвата промене; преузима одговорност, има предузетнички приступ, иницијативу и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха; кроз образовање, стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажени да самостално доносе одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације; способан је да се прилагођава друштвеним и економским променама; уме да се суочи са неизвесностима и поступа предузимљиво и иницијативно.
- Компетенција за учење - користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **цртање, сликање и вајање**:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује

друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника..
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **чувари природе**:

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлог; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе.; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **музиком кроз живот**:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **сачувајмо нашу планету**:

- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје, користи различите изворе информација и има критички однос према њима активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова

неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Одговоран однос према здрављу – има развијену свест о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **предузетништво**:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. преузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема – примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу решења у новим ситуацијама које се јављају током учења, мотивисан/мотивисана је да решава проблемску

ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.

- Рад са подацима и информацијама – разуме значај коришћења података и информација у процесу учења; користи и самостално проналази различите изворе информација и података; користи податке из различитих извора, користи информације у различитим симболичким модалитетима, чита, тумачи и примењује их; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања података; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим фајловима, укључујући и ИКТ.; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – оспособљен је да покрене и спремно прихвати промене, преузме одговорност и има предузетнички приступ; стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажени да самостално доноси одлуке о изборима будућег занимања и професионалне оријентациј; стиче знања о карактеристикама одређених послова и радних места, разуме свет рада и пословања и спреман је на волонтерски рад. зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; уме да реализују унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
- Дигитална компетенција – оспособљен је да користи одређена средства из области ИКТ-а; познаје основне карактеристике информационо комуникационих технологија, односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница; уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин; приликом коришћења ИКТ –а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **моја животна средина:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира

редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **уметност**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
- Рад са подацима и информацијама – разуме значај коришћења података и информација у процесу учења; користи и самостално проналази различите изворе информација и података; користи податке из различитих извора, користи информације у различитим симболичким модалитетима, чита, тумачи и примењује их; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања података; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим фајловима, укључујући и ИКТ.; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје, користи различите изворе информација и има критички однос према њима активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **филозофија са децом**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје, користи различите изворе информација и има критички однос према њима активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **боравак у природи и планинарење I и II:**

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. преузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истражује у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава применљивост решења у пракси;
- Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор;
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

ПРОГРАМ ХОРА СТАРИЈИХ РАЗРЕДА (ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ)

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊА: старији разреди (од 5. до 8. разреда)

Циљ и задаци

Општи циљ наставе секције хора је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа. Остали циљеви и задаци су :

- да код ученика развија музичке способности и жељу за активним музицирањем/певањем и суделовањем у школским ансамблима;
- да подстиче креативне способности ученика и смисао за колективно музицирање;

- да развија навике слушања музике, подстиче доживљај и оспособљеност за разумевање музичких порука;
- да подстиче стваралачко ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- да развија критичко мишљење.

Наставна тема	Исходи
1. Одабир и разврставање гласова 2 часа	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље.
2. Вежбе дисања, дикције и интонације 3 часа	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље.
3. Распевавање и техничке вежбе 3 часа	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама;

	<ul style="list-style-type: none"> – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље.
4. Интонативне вежбе и решавање појединих проблема из партитуре (интервалски, хармонски, стилски) 2 часа	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље.
5. Музичка и психолошка обрада композиције 10 часова	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтонa у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље.
6. Увежбавање деоница појединачно и заједно 12 часова	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;

	<ul style="list-style-type: none"> – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље.
7. Остваривање програма и наступа према Школском и Годишњем програму рада школе 4 часа	<p>У оквиру области/теме ученица/ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље.

9. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ:

- упознавање са светом занимања кроз различите предмете (када су наставни садржаји везани за свет заната)
- развијање правилног односа према раду
- упознавање са основним поделама занимања и мрежом школа
- препознавање личних способности, интересовања, талената- повезивање са светом занимања
- професионално усмеравање, саветовање – доношење одлуке о избору школе

ВРЕМЕ	ПРОГРАМСКИ ЗАДАЦИ	ИЗВРШИОЦИ
СЕПТЕМБАР - ЈУНИ	<ul style="list-style-type: none"> - Коришћење програмских садржаја свих предмета из редовне наставе за ближе упознавање ученика са карактеристикама појединих образовних профила, струка и занимања у погледу њихових садржаја и основних активности - Стално информисање ученика осмог разреда о условима завршног испита, конкурсима за упис у средњу школу - Презентације средњих школа у оквиру школе 	<p>Учитељ, Пред. наст.</p> <p>Комисија за спровођење завршног испита</p>

НОВЕМБАР МАЈ	- У оквиру програма часа одељењског старешине, упознати ученике са појединачним образовним профилима, специфичностима појединих струка, идентификација ученика који поседују специфичне способности неопходне за успешно обављање одређених делатности и пружање детаљних информација о тим делатностима	Одељењски старешина, психолог
НОВЕМБАР - МАРТ	Часови од.старешине: - I разред: „Занимања људи у породици“ - II разред: „Шта бих желео да постанем“ - III разред : „О занимањима кроз родну равноправност“ - IV разред : „Необична занимања“ - V разред: „Шта желим да будем и зашто“ - VI разред: „Ко ради, шта, где и чиме. Образовни профили“ - VII разред: „Наш систем образовања“ - VIII разред „Свет рада и свет занимања“	Учитељ Учитељ Учитељ Учитељ Педагог Педагог Психолог Психолог Психолог
ОКТОБАР - НОВЕМБАР	- Спровођење упитника ПО за ученике VIII разреда	Психолог
НОВЕМБАР - МАЈ	- Индивидуално тестирање професионалних интересовања и интелектуалних способности ученика	Психолог
НОВЕМБАР- МАЈ	- Индивидуално саветовање ученика VIII разреда за упис у средњу школу и избор образовног профила, а на основу резултата претходног тестирања	Психолог
НОВЕМБАР	- Предавање за родитеље ученика VIII „Како да помогнем своме детету да одабере занимање“	Психолог
ФЕБРУАР- МАЈ	-Упознајемо се са средњим школама виртуелно, пројекат	Педагог
МАЈ	- Интерни семинар за одељенске старешине, дежурне наставнике и супервизоре о протоколу полагања завршног испита. - Професионално саветовање за ученике у инклузији.	ЗУОВ Психолог

У оквиру рада на професионалној оријентацији ће се реализовати активности из програма – Пет корака до одлуке о школи и занимању (1.Ја – Слика о себи, 2. Свет занимања, 3. Пuteви образовања, 4.Рад, 5.Доношење одлуке и мој следећи корак)

10. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Брига о здрављу, како физичком тако и менталном, стални је задатак школе.

Важан чинилац овог програма и различити видови едукације који се спроводе у оквиру наставе (биологија, свет око нас, природа и друштво, чувари природе, грађанско васпитање, физичко и здравствено васпитање, часови одељењског старешине.

Теме везане за здравствену превенцију се такође спроводе и уз ангажовање родитеља, чија је професија из здравствене струке.

Циљеви програма здравствене заштите су:

- Стицање знања, формирање ставова и понашање ученика у вези са здрављем и здравим начином живота;
- Упознавање са специфичним факторима који утичу на здравље – заразне болести, врсте, начин преношења и сл;
- Унапређивање хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- Формирање свести о значају хуманог приступа према свима којима је помоћ потребна.

Исходи програма здравствене заштите су:

- Развијање здравих стилова живота: исхрана, заштита од болести, здрава личност и сл;
- Развој особина личности: толеранција, проактивност, хуманост;
- Формирање ставова о значају здравља и здравих стилова живо;
- Схватања штетности употребе алкохола, дувана, дроге.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм здравствене заштите:

- Одговоран однос према здрављу - примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције; брине се о личној хигијени и хигијени простора; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

На нивоу школе планирају се предавања са следећим темама:

- Болести прљавих руку (значај хигијене) – млађи разреди;

- Преглед вашљивости (по потреби) – Дом здравља Нови Београд (патронажна служба);
- Болести зависности (алкоголизам, наркоманија, дуван) - МУП
- Промене у пубертету Кобејаги није ми ништа) – педагог;
- Обележавање Дана менталног здравља ;

Осим ових предавања, у складу са актуелним дешавањима, педагог и психолог школе стално раде на очувању здраве комуникације и менталног здравља личности ученика, као и колектива.

У оквиру програма учења Физичког васпитања и здравственог васпитања реализују се следећа предавања:

1.Препознавање последица конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских пића

2.Додаци исхрани – суплементи за спртисте

3.Здрави и нездрави начини исхране

4.Недељни јеловник уравнотежене исхране

Осим ових активности, редовно се спроводе и систематски прегледи ученика и вакцинација ученика у пратњи родитеља.

11.ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Поред образовне и васпитне функције школа врши и социјалну функцију. Ова функција је зависна од услова у којима школа ради и специфичности сваке породице и њених потреба, као и могућности и труда школе да ту пружи подршку. Значајну улогу у остварењу ове функције има и Савет родитеља, сви радници школе.

Области рада	Активности	Носиоци посла
Стално праћење специфичних потреба ученика и њихових породица	-материјална помоћ -набавка школског прибора - набавка одеће и слично -дотирање или бесплатно слање на све посете,	Одељенске старешине Педагог и психолог Тим за предузетништво Директор

	екскурзија и наставу у природи	
Пружање додатне подршке у учењу – припадницима осетљивих група и свима којима је додатна подршка потребна	-Праћење напредовања и постигнућа на класификационим периодима - Допунска настава - Помоћ ученика - Укључивање у инклузивно образовање	Наставници, одељенске старешине Психолог Педагог
Појачан васпитни рад- за све ученике којима је потребан	-Појединачно и групно,разговори, подршка	Одељ. старешине, педагог, психолог – уз сарадњу са релевантним установама, породица
Стална сарадња са надлежним центрима за социјални рад у зависности од потреба ученика, породице, осталим удружењима и институцијама које се баве заштитом деце	-Обраћање школе центру у прописаним случајевима -Сарадња школе на позив центара -Заједнички састанци, дописи, конференције случаја и сл	Директор, психолог, педагог, одељенски старешина

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, очување природних ресурса, као и развијање свести о важности заштите и очувања животне средине.

Циљеви програма заштите животне средине су;

- Развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима;
- Оплемењивање уже и шире средине;

- Стицање знања о биолошким, физичким, хемијским и техничким обележјима природе и насељене средине;
- Стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе и околине
- Уређење школског дворишта и учионица.

Исходи програма заштите животне средине су::

- Усвајање навике штедње енергетских ресурса (воде, струје, дрвета) и навике рециклирања;
- Развијање свести о значају бављења екологијом у свакодневном животу и формирање навике организовања еколошких акција у сопственом окружењу.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм заштите животне средине:

- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.

Програм ће се реализовати кроз наставне предмете (биологија, свет око нас, природа и друштво и чувари природе) .

У оквиру програма амбијенталних часова приликом посета Ботаничкој башти, Заводу за заштиту природе и Природњачком музеју ученици ће стицати нова знања о заштити природе.

Важни датуми везани за обележавање еколошких тема (Дан вода, Дан заштите Земље, Дан Шума...) ће се обележавати интегративним часовима и пројектном наставом.

У школи се имплементира део Еразмус пројекта Learn and Live Green, који подстиче програме рециклирања, нпр Чеп за хендикеп, ликовне, фото и литерарне изложбе ученичких радова...

Програм заштите животне средине из програма учења

БИОЛОГИЈА	СВЕТ ОКО НАС	ПРИРОДА И ДРУШТВО	ЧУВАРИ ПРИРОДЕ
<u>Биодиверзитет живих бића на земљи</u> (проучава се од петог до осмог разреда, кроз	У природи је све повезано (први разред)	Заштита животних заједница и равнотежа у природи (трећи разред)	Одговоран однос према животињама Штедети воду је лако! Радим то овако...

различите наставне области).			
<u>Угрожавање и заштита биљака, гљива и животиња; нестајање врста</u> (упознаје се у петом, шестом и осмом разреду).	Чувајмо природу (први разред)	Како утичемо на свој крај и околину (трећи разред)	Чување и уређење животног и радног простора Бринем о животињама и биљкама из своје околине
<u>Угрожавање и заштита здравља човека, значај превентивне и добре информисаности</u> (изучава се у седмом разреду)	Улога човека у природи (други разред)	Угрожена и заштићена подручја у Србији (четврти разред)	Сакупљање и раздвајање отпада Утицај човека на животну средину
<u>Заштита и унапређење животне средине, ниво загађености околине</u> (изучава се у осмом разреду)	Загађење и заштита животне средине (други разред)	Делатности људи, производња, потрошња и одрживи развој (четврти разред)	Правилан однос према себи и животној средини (трећи разред)
<u>Концепт одрживог развоја, еколошки отисак</u> (изучава се у шестом. и осмом разреду)			Речни свет заслужује чистију средину
<u>Обновљиви извори енергије, управљање отпадом - значај рециклаже</u> (изучава се од петог до осмог разреда)			Чиста околина, здрава животна средина Најчешће угрожене биљке и животиње и њихова заштита

13. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе ради обезбеђивања учешће друштвене средине у остваривању циљева, задатака и садржаја рада у школи.

Ова сарадња доприноси подизању и развијању културе рада и живљења школе и општине.

Циљеви програма сарадње са локалном самоуправом су:

- Унапређивање образовно-васпитног рада, резултата тог рада и општег културног и образовног нивоа живота и рада у друштвеној средини;
- Активно деловати на младе у својој средини;
- Анимирање све чиниоце да стварају материјалне и друге услове за рад у школи;
- Неговање сарадничког духа и стицање знања о карактеристикама одређених послова и радних места.

Исходи програма сарадње са локалном самоуправом су:

- Развијање свести о сопственој друштвеној улози и јачање сопственог идентитета;
- Оснаживање за учествовање у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице;
- Стицање знања о карактеристикама одређених послова и радних места;
- Разумевање света рада и пословања из перспективе друштва.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм сарадње са локалном самоуправом:

- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједнице, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејчјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

Област сарадње	Садржај сарадње	Реализатори
Државне и градске институције	Поступање у складу са правно-нормативним актима, дописима, учешће у спровођењу годишњих тестирања, међународно тестирање ТИМС	Министарство просвете, науке и технолошког развоја Градски секретаријат за образовање Школска управа Београд Завод за унапређивање образовања и васпитања Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања Одељењем за друштвене делатности општине Нови Београд Директор, помоћник директора, стручни сарадници, наставници, секретар
Здравствена заштита и безбедност	Предавања „Безбедно у саобраћају“, подстицање вршњачке едукације у промоцији здравствене културе, предавања и пројекти о екологији	Дом здравља Нови Београд, Институт за ментално здравље, Институт за психопатологију говора , Агенција за безбедност саобраћаја и Управа саобраћајне полиције, одељењске старешине, наставници, ученици, родитељи, стручни сарадници, невладине организације
Сарадња са факултетима	Организовање хоспитовања студената Учешће у мини пројектима	Учитељски факултет Филозофски факултет, Институт за психологију, Институт за педагошка истраживања, наставници, стручни сарадници, ученици

Установе културе	Организовање и реализација амбијенталних часова и радионица, посете изложбама и манифестацијама чији су садржаји у корелацији са програмима наставе и учења.	Народни , Етнографски, Војни, Природњачки, Галерија САНУ, Музеј Вука и Доситеја, Музеј Народне банке, Спомен музеј Иве Андрића, Музеј науке и технике, Позориште за децу Бошко Буха, Мало позориште Душко Радовић, Пинокио, Ноћ истраживача/ Сајам науке и др. Библиотека „Вук Караџић“, Градска библиотека и Народна библиотека Организацијом „Дечији савез – Пријатељи деце“
Друштвена ангажованост и хуманитарни рад	Спровођење одељењских , разредних и школских хуманитарних акција Награђивање и подршка ученику, породици и школи	Центар за смештај и дневни боравак Нови Београд, Црвени крст Нови Београд, директор, стручни сарадници, одељењске старешине, наставници, ученици, родитељи

14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче и негије партнерски однос са родитељима заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Родитељи се укључују у све аспекте функционисања школе Родитељи су укључени у образовно-васпитни рад школе кроз сарадњу са одељенским старешинама, предметним наставницима, стручним сарадницима, помоћницима директора и директором школе.

Циљеви програма сарадње са породицом су:

- уУљученост у различите аспекте школског живота ради унапређивања образовно-васпитног процеса;
- Адекватно подржавање и подстицање развоја ученика;
- Унапређивање квалитета васпитања и образовања;
- Формирање партнерског односа и добре комуникације између родитеља и запослених;
- Пружање правовремених, јасних и потпуних информација од значаја за образовање, васпитање и индивидуални развој ученика.

Исходи програма сарадње са породицом су:

- Подела одговорности школе и родитеља у реализацији свих сегмената школског живота;
- Решавање конфликта међу ученицима, смањење броја изостанака и дисциплинских проблема;
- Боља информисаност о резултатима и напредовању ученика и о критеријумима оцењивања за сваки предмет;
- Помоћ родитеља у реализацији програмских задатака школе.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм сарадње са породицом:

- Одговоран однос према себи и својој породици – разуме да је породица стуб развоја сваког детета; самокритички процењује свој рад и понашање; разуме потребу преношења информација и стварања узајамног поверења; усваја породичне вредности и ставове.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; оспособљен је да самостално планира, организује, спроводи и учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; негује и развија лична интересовања.

Облици сарадње са породицом, пре свега са родитељима реализоваће се кроз следеће целине:

ОБЛАСТИ	САДРЖАЈ- АКТИВНОСТИ	ОБЛИЦИ САРАДЊЕ
ИНФОРМИСАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Родитељи могу присуствовати васпитно-образовном раду, уз најаву на отвореном данима; - Одељењски старешина, информише родитеље о напредовању, понашању, успеху и изостанцима ученика; - Предматни наставници информишу родитеље о раду и напредовању ученика; - Директор и помоћник директора информишу родитеље о њиховим правима, о законским актима, о активностима и раду школе; - Усмено и писмено обавештавање о о напредовању ученика, успеху, дисциплини, о правима и обавезама родитеља, о законским одредбама, одлукама и активностима школе; - Информисање о свим одлукама школе и активностима везаним за напредовање и успехе ученика. 	<ul style="list-style-type: none"> - Организација отвореног дана школе сваког месеца; - Дан отворених врата одељењских старешина; индивидуална сарадња родитеља са од. старешином (самоиницијативно или по позиву); - Дан отворених врата предметних наставника; индивидуална сарадња родитеља са предметним наставницима (самоиницијативно или по позиву); - Групна и индивидуална сарадња родитеља са директором и помоћником директора; - Родитељски састанци; - Сајт школе, огласна табла и панои.

САВЕТОВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Саветодавни рад спроводе одељењски старешина, предметни наставници, директор, помоћник директора, психолог, педагог и логопед школе, најчешће индивидуално, а по потреби и са групом родитеља, изузетно и осталим члановима породице; - Појачан васпитни рад одељењског старешине, стручних сарадника и директора школе када је то потребно; - Консултације са родитељима о најразличитијим питањима из живота и рада школе; - Изјашњавање родитеља у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом и њихових сугестија око побољшања сарадње; - Присуствовање састанцима, давање предлога, изношење мишљењаписање извештаја, стручна помоћ родитеља; - Представљање занимања родитеља на часовима одељењског старешине и на сајму занимања. 	<ul style="list-style-type: none"> - Отворена врата; родитељски састанци; индивидуални и групни састанци; - Укључивање родитеља у решавање васпитних и васпитно – дисциплинских прекршаја ученика; - Савет родитеља школе; - Анкетирање родитеља у процесу самовредновања рада школе; - Представници родитеља у Тиму заштити од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања; Тиму за инклузивно образовање, Тиму за самовредновање и у Стручном активу за развојно планирање; - Укључивање родитеља у процес професионалне оријентације ученика;
ЕДУКАЦИЈА	<p>Интерактивни разговори на теме:</p> <p>Добродошли у Стерију</p> <p>Кад Ваше дете постане ђак</p> <p>Прелазак са разредне на предметну наставу</p> <p>Корелација успеха у четвртој и петом разреду и адаптација на предметну наставу</p> <p>Шта је данас било у школи (Школа без насиља)</p> <p>Како да помогнемо детету да изабере школу</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Предавања, презентације и радионице ПП службе о развојним карактеристикама и потребама ученика
УКЉУЧИВАЊЕ У	<ul style="list-style-type: none"> - Укључивање родитеља у реализацију амбијенталних часова; 	<ul style="list-style-type: none"> - Дан отворених врата школе; - Наставни процес;

АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Родитељи узимају учешћа у организацији и реализацији ваннаставних активности: помоћ у организацији наступа, такмичења; учешће у вашарима, креативним радионицама и сл; - Подршка у припреми приредби и прослава; - Заједничка организацја спортског дана; - Предавања родитеља из домена њихове струке, као што су: представљање занимања (професионална оријентација); из области здравственог образовања и васпитања (здравствена превенција); - Учесће у реализацији инклузивног образовања –израда индивидуалног образовног плана, праћењу ученика и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> - Организација догађаја у оквиру ваннаставних активности и културне и јавне делатности школе; - Професионална оријентација ученика; - Заједнички рад на ИОП-у и праћење рада.
КОНСУЛТОВАЊЕ ПРИ ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА – у складу са правно нормативним актима	<ul style="list-style-type: none"> - Учесће родитеља у избора дестинација за извођење излета и наставе у природи, избора уџбеника и изборних предмета. - Савети, запажања, примедбе, похвале у вези свих аспеката живота и рада у школи; - Учесће родитеља у активностима везаних за Развојни план, борбу против насиља, реализацију пројеката и сл; - Учесће родитеља у евалуаци (два пута годишње). 	<ul style="list-style-type: none"> - Савет родитеља; - Представници родитеља у школском одбору; - Родитељски састанци; - Анкетирање у погледу задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија; - Анкетирање родитеља о задовољству сарадњом школе и породице

15. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Школа организује екскурзије и наставу у природи и ради савладавања и усвајања дела програма наставе и учења непосредним упознавањем појава и односа у природној и друштвеној средини. Овим облицима образовно-васпитног рада ученици упознају културно, историјско и духовно наслеђе и привредна достигнућа свог народа и националних мањина своје земље. На овај начин подстиче се дружење ученика у другачијим околностима од школских и на тај начин развијају социјалне односе - другарство, поверење, сарадњу, узајамну солидарност.

Настава у природи је облик образовно-васпитног рада, којим се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми, пројектна настава и ваннаставне активности из плана и програма наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања – у климатски погодном месту из здравствено – рекреативних и образовно – васпитних разлога.

Екскурзија је облик образовно – васпитног рада који се остварује ван школе.

Циљеви организовања наставе у природи и екскурзија:

Циљеви наставе у природи су:

- очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;
- стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена;
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу;
- развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе;
- социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу;
- развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима;
- развијање способности сагледавања развоја привредних могућности краја, односно региона који се обилази.

Циљеви екскурзија су:

- непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини,
- упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно–васпитне улоге школе.

Задаци наставе у природи и екскурзија

Задаци наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и школског програма и саставни су део годишњег плана рада школе.

Задаци који се остварују реализацијом програма наставе у природи су:

- побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика;
- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром;
- очување природне дечје радозналости за појаве у природи и подстицање интересовања и способности за њихово упознавање кроз одговарајуће активности;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима;
- подстицање самосталности у процесу стицања знања кроз непосредне истраживачке задатке;
- развијање свести о потреби заштите, неговања, чувања и унапређивања природне и животне средине и изграђивање еколошких навика;
- упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине;
- упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева;

- упознавање разноврсности биљног и животињског света појединих крајева, уочавање њихове повезаности и променљивости;
- упознавање са карактеристикама годишњих доба у природи и смењивањем временских прилика;
- развијање способности сналажења тј. оријентсања у простору и времену;
- оспособљавање ученика за безбедан и правилан боравак у природи;
- развијање правилних хигијенско-здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи,
- подстицање и стварање навика за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравак
- формирање навика редовне и правилне исхране;
- навикавање на правилно смењивање рада, одмора и сна;
- разумевање и уважавање различитости међу појединцима;
- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима кроз одговарајуће активности.

Задаци екскурзија су:

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- развијање интересовања за природу и еколошке навике;
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивног односа према: националним, кулурним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Исходи организовања излета, екскурзија и наставе у природи су:

- Развијање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва;
- Успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика међусобно;
- Навика практиковање здравих стилова живота;
- Развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња;
- Развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора;
- Оснаживање ученика у професионалном развоју;
- Подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање;
- Развијање способности оријентације у простору.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм излета, екскурзија и наставе у природи:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација -познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.
- Одговоран однос према здрављу - примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције; брине се о личној хигијени и хигијени простора; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Естетичке компетенције – може да препозна естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Садржаји наставе у природи и екскурзија

Садржаји наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења из којег се издвајају они садржаји који су погодни за остваривање циљева и задатака наставе у природи, а одговарају условима у којима се она реализује. Садржаји појединих предмета експлицитно или имплицитно упућују на погодност овог облика образовно-васпитног рада.

Садржаји екскурзија остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Садржаји екскурзија у првом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:

- уочавање облика рељефа и површинских вода у околини и природно-географских одлика Републике Србије;
- посматрање карактеристичних биљака и животиња и обилазак њихових станишта;
- посете заштићеним природним подручјима уз обилазак националних паркова, резервата, споменика природе;
- упознавање с прошлошћу и културном баштином завичаја и отаџбине уз обилазак музеја, културно-историјских споменика, етно-села, спомен-кућа знаменитих људи;
- развијање способности оријентације у простору и времену;

- обилазак привредних друштава и јавних предузећа;
- обилазак разних типова пољопривредних површина;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

Садржаји екскурзија у другом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:

- упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије (планине, реке, језера, бање, биљни и животињски свет, заштићени природни објекти и национални паркови, становништво, народи и етничке заједнице и др.);
- обилазак праисторијских, античких, средњевековних, нововековних и локалитета савременог доба;
- обилазак установа културе у Републици Србији;
- обилазак привредних друштава и јавних предузећа ради упознавање са различитим делатностима људи и заштитом животне средине;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

За ученике једног разреда екскурзија се сваке године организује у другом подручју Републике Србије.

За ученике седмог и осмог разреда, екскурзија се може организовати и у Републици Српској.

ДЕСТИНАЦИЈЕ ЕКСКУРЗИЈА

Разред	Планирана дестинација	Време трајања	Време реализације
I	Београд – Музеј хлеба (Пећинци) – Салаш Стремен (Јаково) – Бојчинска шума – Београд	1 дан	Април- мај
II	Београд – Парк природе Засавица - Београд	1.дан	Април-мај
III	Београд- Бранковина (обилазак најстарије школе, гроба Десанке Максимовић, цркве задужбине Ненадовића и народног вајата)Ваљево (посета Народном музеју и Тешњару) – Београд	1.дан	Април-мај
IV	Београд – Хопово- Сремска Каменица (обилазак куће Ј.Ј.Змаја) – Нови Сад (панорамско разгледање Трга Светозара Милетића, Српског народног позоришта, Новосадске катедрале, посета Природњачком музеју) - Сремски Карловци – Београд	1.дан	Април-мај

V	1.дан Београд – Смедеревска тврђава – Виминацијум – Голубац – Лепенски вир (ноћење) 2.дан Ђердап – Сребрно језеро - Београд	2.дана	Април-мај
VI	1.дан Београд – Краљево – манастир Жича – манастир Студеница – манастир Сопоћани – Копаоник (ноћење) 2.дан : Крушевац (црква Лазарица, Народни музеј) - Београд	2.дана	Април -мај
VII	1. дан Београд – Орашац (Марићевића јаруга)- Топола - Опленец – Аранђеловац –Крагујева (ноћење), 2. дан Крагујевац (Шумарице , Стари град, Народни музеј) - манастир Враћешница – Савинац – Горња Црнућа – Таково – Београд	2.дана	Април-мај
VIII	1.дан Београд – водопад Гостиље(Златибор) - Пријепоље - манастир Милешева - Тара (ноћење) 2.дан Међавник - Вишеград - Тара 3.дан Перућац – манастир Рача - Београд	3.дана	Април-мај

ДЕСТИНАЦИЈЕ НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

РАЗРЕД	ДЕСТИНАЦИЈА
Први	Рудник
Други	Дивчибарс/ Букља
Трећи	Гоч
Четврти	Тара

16.ПРОГРАМ ШКОЛСКЕ БИБЛОТЕКЕ

Улога школске библиотеке:

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, образовно-васпитне и културне активности школе. У њој се прикупља, обрађује и ученицима, наставницима и стучним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори.

Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике. Библиотека омогућава ученицима да овладају вештинама за учење током читавог живота, развија њихову стваралачку машту и оспособљава их да буду одговорни и морални грађани.

Циљеви програма школске библиотеке су:

- Разумевање значаја читалачке културе код ученика
- Развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација;
- Стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу;
- Развијање сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима;
- Пружање помоћи надареним ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама;
- Планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и стручне сараднике,
- Припремање и организовање културних активности школе;

Исходи програма школе библиотеке су:

- Развијања и неговања навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника;
- Позитиван однос према културно-историјском наслеђу свога народа, других народа и етничких заједница
- Развијање мотивације за учењем и оспособљавања за самостално учење и образовање током целог живота;
- Коришћење савремених облика и метода рада са ученицима;
- Рад на важности разумевања текста и упућивању на истраживачке методе рада (употреба лексикона, енциклопедија, речника и др.)

Компетенције_(скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм рада школске библиотеке:

- Сарадња - ученик развија способност да у сарадњи са другима или да се, као члан групе, ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Ученик/ученица: активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе;

одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- Комуникација - ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Компетенција за учење - компетенција за учење основа је целоживотног учења; ученик треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења, изабере одговарајуће метод,; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; ученик стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања..
- Естетичке компетенције - ученик препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације...), научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву; ученик показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; Ученик препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

Програм рада школске библиотеке ће се остваривати кроз посебне планове и активности

образовно – васпитног рада.

1. Упознавање ученика са радом школске библиотеке и библиотекама у окружењу - На часу у библиотеци ученици се кроз занимљиву презентацију упознају са радом школске библиотеке, правилима која у њој важе, најважнијим библиотекама које ће посећивати и зашто су оне важне, шта је књига и који су њени основни делови, како треба да се чува...).

Сви ученици првог разреда се након упознавања уписују у библиотеку и постају њени чланови.

У сарадњи са Библиотеком Вук Караџић ученици првог разреда имају бесплатну чланарину. Компетенције: Сарадња, Одговоран однос према околини, Комуникација, Компетенција за учење, Естетичке компетенције

2. Културне активности школске библиотеке - У библиотеци се организују посебна дешавања као што су изложбе, гостовања писаца и обележавање важних датума разноврсним активностима (Међународног дана књиге за децу, Светског дана књиге, Међународног дана писмености, Читалачке значке...). Библиотекар треба да подстиче читање, које поред образовне има и културну димензију. Читањем књижевних и некњижевних дела која одговарају њиховим потребама и нивоима знања, подстиче се процес социјализације ученика и евидентира њихов напредак. Компетенције: Сарадња, Одговоран однос према околини, Комуникација, Компетенција за учење, Естетичке компетенције

3. Припремање и организовање културних активности школе - сусрети, разговори, акције прикупљања књига и завичајне књижне и друге грађе, изложбе, конкурси, обележавање значајних јубилеја везаних за школу и просвету: „Месец књиге“, „Светски дан књиге“, „Дечија недеља“, „Дан писмености“, „Дан матерњег језика

4. Рад са наставницима - Сарадња наставника и библиотекара је неопходна да би се постигао максимум библиотечких услуга.

Да би од ученика начинили активне учеснике у процесу учења и омогућили им да стекну вештине самосталног учења, наставници сарађују са библиотеком на следећим пољима:

- Информатичка писменост, развијањем „истраживачког духа“ код ученика и упућивањем да буду критични и креативни корисници информација;
- Рад на пројектима и тимским задацима;
- Мотивација за читање, рад са ученицима свих узраста, са појединцима и групама.

5. Рад са ученицима - Ученици су главна циљна група библиотеке и присутни су у свим горе наведеним активностима.

Ученичке активности у библиотеци обухватају:

- Пројектне задатке и задатке при којима треба решити неки проблем;
- Тражење и коришћење информација;
- Израду презентација и материјала који ће се представити наставницима и другим ученицима у одељењу;
- Коришћење интернета и развијање способности лоцирања, сажимања и усвајања информација и нових знања из свих предметних области.

6. Рад са родитељима – Библиотека може да створи могућност сарадње са родитељима кроз присуство сусретима, промоцијом читања, донацијама библиотеци

17. ПРОГРАМИ ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ

17.1.ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА АДАПТАЦИЈЕ УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА, УЧЕНИКА ПЕТОГ РАЗРЕДА И

НОВОУПИСАНИХ УЧЕНИКА ОД ДРУГОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА

Циљ:

Олакшати адаптацију на нове захтеве и услове рада које са собом носи прелазак из једне установе у другу (прелазак из предшколске установе у школу, прелазак из једне школе у другу) као и прелазак из једног циклуса образовања и васпитања у други.

	АКТИВНОСТ	Носилац Активности
ПРЕ ПОЛАСКА У ПРВИ РАЗРЕД	<ul style="list-style-type: none"> - Провера спремности ученика за полазак у школу и интервјуисање родитеља у циљу добијања података о детету који су значајни за формирање одељења., савети за припрему пре поласка у школу - Разговор психолога и педагога са учитељима кроз који се упознају са особеностима детета 	<p>Психолог, педагог</p> <p>Психолог, педагог</p>
АДАПТАЦИЈА УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА	<ul style="list-style-type: none"> - Посета часовима у циљу праћење адаптације ученика, прихватање правила понашања у школи, укључивање у вршњачку групу - Посета часова у циљу праћења школских постигнућа - Логопедска процена и примена стандардизованих логопедских мерних инструмената, праћење анализе и синтезе и развој графомоторике посебна правилан хват оловке, фонетска дискриминација - Праћење ученика који имају тешкоће у напредовању и планирање и предузимање мера за њихово отклањање - Праћење ученика који имају проблеме у понашању и планирање мера за њихово решавање 	<p>Психолог, педагог</p> <p>Психолог, педагог</p> <p>Логопед</p> <p>Учитељ, наставници, психолог, педагог</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Консултативни разговори са учитељима, праћење адаптације ученика, са нагласком на праћење адаптације ученика који испољавају развојне специфичности - Консултативни разговори са родитељима ученика и ученицима који имају тешкоће у адаптацији 	
АДАПТАЦИЈА УЧЕНИКА ПЕТОГ РАЗРЕДА	<ul style="list-style-type: none"> - Посета часовима у циљу праћење адаптације ученика са нагласком на праћење ученика који испољавају развојне специфичности - Посета часова у циљу праћења школских постигнућа - Праћење ученика који имају тешкоће у напредовању и планирање мера за њихово отклањање, уколико је потребно израда иоп-а - Праћење ученика који имају проблеме у понашању и планирање мера за њихово решавање - Заједнички седница РВ учитеља, ПП службе и наставника у циљу бољег упознавања ученика - Наставници одржавају час ученицима у четвртом разреду - Индивидуални разговори и саветодавни рад са ученицима који имају проблема у понашању, напредовању и адаптацији - Консултативни разговори са родитељима ученика који имају тешкоће у адаптацији проблеме у понашању и напредовању - Предавање „ Научимо да учимо“, Кобојаги није ми ништа – промене у пубертету, анкета Представљам се 	<p>Наставници предметне наставе</p> <p>Одељ. старешина Психолог, педагог</p> <p>Педагог</p>
АДАПТАЦИЈА НОВОУПИСА НИХ УЧЕНИКА	<ul style="list-style-type: none"> - Разговор са директором, или помоћником директора при упису у школу - Интервју са родитељима и будућим ученицима са циљем препознавања специфичности и потреба - Консултативни разговори са одељенским старешинама - Индивидуални разговор и саветодавни рад са ученицима 	<p>Директор, пом. директора</p> <p>Психолог , педагог</p> <p>Одељенски старешина, Предметни наставници</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Праћење напредовања ученика, пружање додатне подршке ако је потребна , посебно за ученике са сметњама у развоју као и оне који долазе из иностранства не познају добро језик, који су радили по другачијим програмима - Рад са одељењем, по потреби у циљу прихватања новоуписаних ученика 	
--	---	--

17.2.ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ДАРОВИТИМ УЧЕНИЦИМА

Циљ препознавање, пружање подршке ученицима и родитељима, едукација наставника за рад са даровитим ученицима

Област сарадње	Садржај сарадње	Реализатори
РАД СА НАСТАВНИЦИМА	<ul style="list-style-type: none"> -Едукација наставника за пружање одговарајуће подршке даровитим ученицима (облици и методи рада, подршка у коришћењу образовних апликација и платформи) - Пружање подршке у идентификацији даровитих ученика -Пружање подршке наставницима у изради ИОП-а 3 -Укључивање у пројекте 	ПП служба, наставнице које су учествовале у Еразмус пројекту „Подршка даровитим ученицима –Gifted Up“ ПП служба, ВИК
РАД СА УЧЕНИЦИМА	<ul style="list-style-type: none"> -Пружање психолошке подршке ученицима -Пружање личне подршке у избору програма и учествовање њему -Афирмисање постигнућа даровитих ученика 	ПП служба, предметни наставници, одељењске старешине
РАД СА РОДИТЕЉИМА	<ul style="list-style-type: none"> -Пружање подршке за препознавање и усаглашавање васпитног стила према даровитим ученицима -Едукација о карактеристикама личности и потребама даровитих 	ПП служба, предметни наставници, одељењске старешине

17.3.ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

У школи је организован Ученички парламент, кога чине по два ученика из сваког одељења седмог и осмог разреда. Подршку у планирању и реализацији рада Ученичког парламента пружаја именовани координатор

Овај вид организације ученика се реализује у складу са Законом, у циљу што веће демократизације и децентрализације школе.

Активно учешће ученика у раду школе нам помаже да проблеме школског живота и рада сагледамо из њиховог угла.

Ученички парламент има свој пословник о раду са којим се на почетку сваке школске године ученици упознају.

Ученички парламент бира своје представнике за Школски одбор, Тим за заштиту од дискриминације насиља, злостављања и занемаривања, Самовредновање, Развојни план и сл.

Задаци ученичког парламента:

- давање сугестија, мишљења, предлога свим органима школе, као и директору које се односе на све видове наставних и ваннаставних активности, оптерећеност ученика, избор уџбеника
- разматрање односа и сарадње ученика међусобно, ученика и наставника и осталих радника школе,
- обавештавање ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање,
- пружање подршке ученицима којима је потребна
- својим радом ученици ће дати допринос подизању општег нивоа безбедности, као и квалитетнијем раду ученика и наставника, бољој организацији рада школе.
- организовање културних и спортских манифестација које могу бити и хуманитарног карактера
- анкетирање ученика –испитивање праксе са циљем унапређења
- предлози за уређење простора

17.4.ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

Продужени боравак школе је посебан облик образовно- васпитног рада са ученицима млађих разреда и представља могућност да ученици, поред редовне наставе, проведу у школи још један део дана.

У оквиру продуженог боравка организују се следеће активности: игра, културно – уметничке и спортске активности, учење, израда домаћих задатака и извршавање других обавеза ученика у безбедном окружењу и под надзором наставника.

Наставници задужени за рад у продуженом боравку редовно сарађују са наставницима разредне наставе. Сам рад у продуженом боравку усклађен је са образовно – васпитним задацима у редовној настави.

Код ученика се развијају позитивни међуљудски односи кроз дружење, договарање и помоћ вршњацима.

Циљеви рада продуженог боравка су:

- Стварање радних навика, развијање осећања за колектив, социјализација, развијање одговорности према обавезама, развијање одговорности према себи, другима и према раду;
- Поштовање програмске структуре рада школе, развијање колективног духа, развијање потребе за додатним радом и вежбањем;
- Пружање индивидуалне помоћи појединим ученицима;
- Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- Развој мотивације за учењем и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота;
- Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;

Исходи рада продуженог боравка су:

- Оспособљеност за самостално учење;
- Неговање спортског духа различитим активностима на отвореном, неговање ликовних, литерарних и музичких склоности код ученика;
- Усвајање културе понашања у школи, трпезарији и на јавном месту
- Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;
- Умеће да се препознају и увиде људска и дејча права и бити способни да се активно учествује у њиховом остваривању;
- Оспособљавање да се ефикасно и конструктивно ради као члан тима, групе, организације и заједнице;
- Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке и информатичке писменисти, неопходне за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова), које ученик развија кроз програм наставе продуженог боравка:

- **Сарадња** - подржава друге да изразе своје погледе; активно учествује у раду групе и поштује правила; одговорно и савесно извршава задате вежбе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада;
- **Решавање проблема** - оспособљен/оспособљена да у циљу решавања проблемских ситуација селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација; ученик/ученица је мотивисан/мотивисана да реши проблемску ситуацију; проналази и осмишљава решење проблемских ситуација процењује тачност решења и начин решавања; рашичлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих; формулише објашњења и стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са предходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- **Одговоран однос према здрављу** - ученик усваја ставоверади очувања и унапређивања психофизичког здравља; Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очувања здравља.
- **Комуникација** - комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин, поштујући и уважавајући друге; различити облици комуникације (усмена и писана, преко интернета...); уме јасно да се изрази да уважи саговорника; изражава своје ставове, мишљења и осећања на позитиван начин.

- Компетенција за учење - треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења; има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са интересовањима; способан је да самостално и у сарадњи са другима открива и повезује нова знања

АКТИВНОСТИ У СЛОБОДНО ВРЕМЕ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Спортске активности	Кросеви Спортска такмичења у фудбалу, између две ватре Полигони Спортске игре	Фискултурна сала, школско двориште, игралишта и паркови у близини школе
Креативне радионице	Музичка култура: слушање музике, ритмички аранжмани, прављење инструмената Ликовно стваралаштво: илустровање, обликовање, колажи... Сценски приказ: игрокази, драматизације, рецитовање. Литерарне активности: писање поезије и прозе за одељењски часопис	Учионица, школско двориште, библиотека
Културно-уметничке активности	Посете различитим културним установама Гледање филмова, позоришних представа и васпитно-образовних телевизијских емисија Учествовање у школским и ваншколским манифестацијама Припремање културно уметничких програма Постављање тематских панова	Позоришта, музеји, галерије ДКЦ, библиотеке, простори локалне заједнице, панони у ходницима школе
Друшвене и едукативне активности	Учешће у хуманитарним акцијама Екологија: обележавање важних датума, еколошке акције. Народна традиција: обичаји и празници. Обележавање празника и тематских дана. Израда тематских панова. Уређење учионице Друштвене игре: танграм, шах, домине... Математичке игре	Учионице, школско двориште, библиотека

	Квизови Едукативне игрице на рачунару	
--	--	--

18.ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ УЧЕНИКА

Индивидуални образовни планови ће се прикључивати као Анекс школског програма, почетком сваког класификационог периода током школске године, након верификације истих на Педагошком колегијуму.

19. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Циљ: Безбедни и сигурни услови живота и рада у школи за све ученике и запослене.

САДРЖАЈ ПРОГРАМА	АКТИВНОСТИ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
Практично И теоретско оспособљавање запослених за безбедан И здрав рад	Присуство предавању. Провера знања тестирањем.	Теоретско оспособљавање врши лице за безбедност И здравље на раду. Практично оспособљавање врши непосредни руководиоц.	Оспособити све запослене за безбедан И здрав рад
Обука запослених из прве помоћи	Присуство предавању, вежбање	Усмено излагање, практичне вежбе. Обуку спроводи лекар медицине рада или лекар црвеног крста	Оспособити одређени број запослених (мин. 2% од укупног броја запослених за сваку смену.
Обилазак интересне локације	Активности у складу са чл. 1 Уговора о пословно техничкој сарадњи	Месечни обилазак лица за безбедност И здравље на раду	Стварање безбедних услова рада,
Организовање вршења мерења услова радне средине	Мерење микроклиме И осветљености	За вршење мерења ангажовати овлашћену установу са лиценцим.Мерење вршити у летњем И зимском период у период од 3 год.	Утврђивање микроклиматских параметара.

Организовање вршења прегледа И испитивања опреме за рад	Преглед опреме за рад, преглед електри И громобранске инсталације	За вршење мерења ангажовати овлашћену установу са лиценцим. Мерење вршити у период од 3 год.	Утврђивање исправности опреме за безбедан рад
Припрема упутстава за безбедан И здрав рад	Израда упутстава, упознавање запослених са упутствима	Лице за безбедност И здравље на раду упознаје запослене са упутствима за безбедан рад	Упознавање запослених са безбедним начином обављања радних активности.

20. ПРОГРАМ ЗА СТИЦАЊЕ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ЗНАЊА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Циљ Програма за стицање елементарних знања из српског језика је пружање помоћи ученицима који не познају српски језик, ради праћења наставе, стицања знања и социјалне адаптације на окружење школе и локалне заједнице.

Програм је заснован на приручнику „Од српског као страног језика до српског као језика окружења и образовања“.

У школи ће се примењивати комбиновани метод и инклузивни метод укључивања ученика. Инклузивни: укључивање ученика у наставу свих наставних предмета, што је некад праћено, а некад није, додатним часовима језика образовања.

Комбиновани модел: настава језика образовања, усклађена са узрасним и социо-културним карактеристикама ученика, праћена истовременим укључивањем у наставу оних наставних предмета код којих непознавање језика образовања није непремостива препрека, нпр. физичко, ликовно и музичко васпитање, страни језик, информатика

Предвиђено је да се програм језичке подршке остварује у оквиру школе, али не искључиво у учионици. Ради остваривања одређених циљева учења, пожељно је, наиме, предвидети и учење ван учионице: одлазак у парк, центар места, биоскоп, позориште, природу и сл. Подсећамо да се сваки излазак организује у складу са правилима која гарантују безбедност ученика. Напомињемо, међутим, да се програм може прилагодити и

Први корак у програму учења српског језика је холистичка евалуација – процена на основу запажања и индивидуалних разговора са учеником и родитељима.

На основу иницијалне процене и узраста ученика прави се индивидуални програм према Модулу 1 или Модулу 2.

МОДУЛ 1 предвиђа узрасну групу од 6 до 10 година. Наменен је деци која се први пут описмењавају на српском језику, као и деци која су већ стекла писменост на матерњем језику. Усвајање језика је предвиђено преко комуникативних језичких модела: лексички корпус се обрађује у оквиру тематских поља, а граматичка правила унутар

комуникативних модела. Предвиђени лексички корпус за Модул 1 је око 400 појединачних лексема и језичких израза дистрибуираних унутар 13 тематских поља. Препоручене лексеме не представљају стриктно утврђен број и у зависности од потреба ученика могу се мењати и прилагођавати. Исто тако, предвиђени комуникативни модели представљају само примере који указују на могући начин презентовања лексичке и граматичке грађе. Ученици ће развити све четири језичке вештине, а примарно – говорење и слушање. МОДУЛ 2 предвиђа узрасну групу од 10 до 15 година. Намењен је деци која долазе из школског система земље порекла и која ће имати потребу за трансфером стеченог знања са матерњег на српски језик. Предвиђени лексички корпус за Модул 2 је око 600 појединачних лексема и језичких израза распоређених у 13 тематских поља. Као и у Модулу 1, језички садржај Модула 2 је препоручени језички корпус и потребно је његово усклађивање са потребама корисника. Лексички садржаји се уводе у ширем језичком контексту искључиво ради задовољења комуникативне потребе, док се граматички садржаји уводе преко једноставних граматичких система, при чему се не инсистира на прецизности у њиховој употреби. Очекивано је да ученици овог узраста могу подједнако добро да савладају све четири језичке вештине на основном нивоу знања.

Током оперативног рада спроводе се садржаји који се наводе у операционализованом Модулу.

МОДУЛ 1 Комуникативна настава српског језика

Узраст: од 6 до 10 година

Место реализације наставе: учионица опремљена дидактичким средствима и сваки други школски и ваншколски простор који може наставницима бити инспиративан за постизање наставних циљева (школско двориште, простор избегличког кампа, парк, пијаца, улица...). Број ученика је флексибилан. Усклађује се према просторним и кадровским могућностима школске установе. Оптималан број ученика у једној групи је до 10.

Препоручени уџбеник: Наташа Милићевић-Добромиров, Биљана Новковић и Мерима Аранитовић, Аз буки српски 1 (уџбеник, вежбанка и ЦД), за децу која уче српски језик, почетни ниво, Азбукум, Нови Сад, 2008.

Препоручена додатна дидактичка средства: Постери са азбуком и абецедом; постери са илустрацијама предмета и активности у свакодневном животу; илустрације познатих прича и бајки за децу; флеш картице за учење страних језика; коцкице са словима и остала средства која предавач прави у складу са потребама ученика. Може се користити додатни дидактички материјал намењен учењу страних језика.

Школски прибор потребан ученицима: свеска, оловка, гумица, бојице, оштрач за оловке. Исходи учења за Модул 1 . Исходи су у складу са функционалном употребом језика.

СЛУШАЊЕ –

Разуме уобичајене поздраве и једноставне језичке изразе културног обраћања у свакодневној комуникацији.

- Разуме једноставна питања о себи и људима из свог најближег окружења.
- Разуме кратке информације из свакодневног живота, у складу са узрастом, изговорене споро и разговетно.

ЧИТАЊЕ – Чита изолована штампана слова латиничног и ћириличног писма.

- Чита изоловане речи писане штампаним словима на латиници и ћирилици.
- Чита кратак текст са познатим речима и познатим граматичким моделима, писан латиницом или ћирилицом, штампаним словима. – Чита бројеве до 20.

ПИСАЊЕ

- Пише изолована штампана слова латиничног и ћириличног писма.
- Пише кратке језичке исказе о себи, предметима и људима око себе, штампаним словима, на ћирилици или латиници. – Пише бројеве арапским цифрама.

ГОВОР – Именује себе, људе и предмете из свог окружења.

- Говори основне податке о себи и људима око себе.
- Учествује у минималном разговору са вршњацима или одраслима, на познату тему. – Одговара на једноставна питања; поставља једноставна, отворена питања (Питања која почињу са Ко, Шта, Где, Када, Зашто).

Модул 1

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈ МОДУЛА 1 ЛЕКСИКА

Лексика је дата у склопу тематских јединица. Тематске јединице се не обрађују по датом редоследу, већ представљају оквир за лексички фонд којим ученици треба да овладају на крају курса. У зависности од могућности и потреба ученика, могуће је обогатити лексички фонд и другим речима. Лично представљање ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА име и презиме име, презиме, звати се Како се зовеш? (Исказ се изражава моделом Како се зовеш? без објашњавања презента глагола. Очекује се да ученик одговори само својим именом, односно презименом.) Како се презиваш? порекло одакле, јесам Одакле си? Ја сам из... (Наставници бирају називе земаља у складу са пореклом ученика. Предлошко-падежна конструкција у генитиву (нпр. из Сирије) учи се као модел, без граматичких објашњења.) године година, имати Ја имам...година. Колико (ти) имаш година? Он има...година. адреса улица, број живети Ја живим у улици Милана Ракића број 8. Где (ти) живиш? Место за живот

ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА простор за живот кућа, стан Живим у кући/стану. унутрашњост куће/ стана соба, кухиња, купатило, WC, балкон, ходник, степенице, зид, прозор, врата Спавам у соби. Мама прави ручак у кухињи. Играчке су у соби.

Оквир програма језичке подршке ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА намештај сто, столица, ормар, кревет, кауч Ово је столица. Ово је кревет. Џемпер је на кревету. Торба је испод стола. технички уређаји телефон, телевизор, шпорет, фрижидер Ово је шпорет.

ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА у кухињи јести, пити, правити, кувати, доручковати, ручати, вечерати, гладан, жедан, дати, чаша, шоља, тањир, виљушка, кашика, нож, шерпа Једем банану. Пијем млеко. Тата прави ручак. у купатилу прати, прљав, чист, купати се, брисати, сапун, шампон, пешкир, чешаљ, четкица за зубе Ујутро и увече перем зубе.

Модул 1 ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА у соби спавати, устајати гледати, (цртани)фил, играчка, играти се, играти, лутка, лопта, сликовница, музика Гледам цртани филм. Читам сликовницу. Имам лопту. Ово је моја играчка. празници славити, рођендан, Бајрам, Божић, Ускрс, Нова година, празник Срећан рођендан! Срећан Бајрам! Срећна Нова година! Време ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА дани у недељи понедељак, уторак, среда, четвртак, петак, субота, недеља У понедељак, уторак, среду, четвртак и петак идем у школу. У суботу и недељу не идем у школу. У недељу спавам до 10 сати. део дана јутро, вече, дан, ноћ Ујутро доручкујем. Увече радим домаћи задатак. одредбе времена јуче, сутра, данас Када идеш у школу? Јуче сам била болесна. 48 Оквир програма језичке подршке Људи

ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА полна припадности дете, дечак, девојчица, мушкарац, жена Дечак игра фудбал. Девојчица црта. породица (Тема којој треба приступити изразито пажљиво, због културолошки различитих модела породице, као и због могућих преживљених губитака блиских чланова дететове породице.) мама, тата, бака, деда, брат, сестра, породица Имам брата и сестру. Мој тата се зове... Моја сестра има пет година. односи међу људима друг, другарица Она је моја другарица. Он је мој друг. врсте осећања волети, плакати, плашити се, срећан, тужан, љут Волим маму и тату. Не волим купус. Зашто плачеш? Плашим се змије. физичке карактеристике велики, мали, леп, ружан, млад, стар, јак Деда је стар. Моја мама је лепа. Мој брат је мали. психичке карактеристике добар, лош Он није добар. Он је лош. занимање учитељ, учитељица, ученик, ученица, посао, радити, полицајац, возач, доктор, зубар Учитељица ради у школи. Када твој тата иде на посао? Модул 1 49 Саобраћај и кретање

ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА превозна средства аутомобил, аутобус, брод, авион, воз, бицикл, станица(стајалиште) Он има аутомобил. Она иде у школу аутобусом. Где је станица? кретање ићи, брзо, полако, трчати, возити пешке Идем у школу. Идем у школу пешке. Идем аутобусом. Возим бицикл. Здравље

ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА делови тела глава, стомак, рука, нога, грло, зуб, око, ухо, нос, уста Ово је... болест болети, температура, лек, сируп, алергија, кашљати, здрав, болестан Боли ме стомак. Имам температуру. Имам алергију на... медицинске установе болница, апотека Идем у болницу. Где је апотека?

Оквир програма језичке подршке Образовање ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Препоручена лексика
ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА
школа школа, разред, учионица, игралиште, клупа, табла, креда, сунђер, оловка, гума, бојица, књига, свеска, торба, распоред, слово, реч, песма, прича, математика, српски језик (Наставници уводе називе предмета по потреби.) Ово је учионица. Имам свеску и књигу. Да ли имаш оловку? Моја торба је испод клупе. активности у школи разумети, знати, говорити, учити, писати, цртати, читати, отворити, затворити, седети, устати, слушати, гледати, певати, свирати, питати Не разумем. Говори полако, молим те. Ученик пише. Она чита књигу. Отворите књиге! Седите! Знам да возим бицикл.

Модул 1 Храна и пиће ТЕМЕ, И СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Препоручена лексика ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА
храна (речи се уводе у зависности од потреба ученика и ученика.) хлеб, месо, јаје, супа, сендвич, пица, шпагете, пиринач, парадајз, купус, кромпир, паприка, шаргарепа, лук, пасуљ, урма, јабука, крушка, банана, наранџа, лимун, сладолед, колач, торта, со, бибер, воће, поврће, чоколада, бомбона, Волим да једем супу. Не волим да једем кромпир. Банана је жута. Мама прави колач. Хоћу да купим чоколаду. Поврће је здраво. пиће (речи се уводе у зависности од потреба ученика и ученика.) вода, млеко, сок, чај Волим да пијем сок. Не волим да пијем чај.

Оквир програма језичке подршке Куповина ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Препоручена лексика ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА
место куповине пијаца, продавница Мама иде у продавницу. Мама купује воће. Колико кошта..? средства куповине новац/паре, динар Ја имам десет динара. активности куповати

Тата купује хлеб. Одећа и обућа
ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА
одећа јакна, панталоне, џемпер, сукња, хаљина, мајица, капа, шал, рукавице, чарапе Да ли имаш јакну? Капа је црвена. обућа ципеле, чизме, папуче, патике Моје чизме су црне. Морам да купим ципеле. активности обући, скинути Обуци јакну! Скини јакну! Модул 1 Природа ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Препоручена лексика ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА
биљке дрво, трава, цвет, шума Зећ је у шуми. животиње (Наставници уводе речи у зависности од потреба ученика.) мачка, пас, птица, риба, крава, коњ, овца, змија, вук, зећ, животиња Мачка је мала. Крава је велика. географски појмови град, село, река, море, планина, земља Море је плаво. Град је леп. атмосферско време време, киша, снег, сунце, месец, облак, небо, звезда, топло, хладно, падати, дувати, ветар Време је лепо. Падати киша. Падати снег. Хладно (ми) је. Топло (ми) је. 54 Оквир програма језичке подршке
Нетематизована лексика

ТЕМЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА основни бројеви бројеви од 1 до 20 редни бројеви први, други, трећи, четврти, пети, шести, седми, осми, девети, десети боје црвена, црна, бела, плава, жута, зелена, смеђа, сива личне заменице ја, ти, он, она ми, ви, они присвојне заменице мој, твој, његов, њен наш, ваш, њихов показне заменице ово, то модални глаголи морати, желети, моћи, хтети прилози сада овде, тамо, унутра, напољу, близу, далеко, мало, пуно предлози из, у, на, од, до, са, код, испред, иза, испод упитне речи Ко? Шта? Где?

Када? Одакле? Зашто? Како? Колико? везници и, или, али, да речце да, не, ли Модул 1
Изрази

ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА поздрави Добро јутро! Добар дан! Добро вече! Довиђења!
Здраво! Лаку ноћ! захваљивање
Изволи/Изволите! Хвала! тражење информације и захтевање Шта значи...? Како се каже...?
Колико кошта...? Где се налази...? Понови, молим те... Поновите, молим вас... Треба ми...
Требају ми... изражавање става и мишљења Свиђа ми се.../ Свиђају ми се... културно
обраћање Извини/Извините! Молим те/Молим вас... Како си? Хвала, добро.

МОДУЛ 2 Комуникативна настава српског језика

Узраст: од 10 до 15 година Динамика: сваког радног дана
Место реализације наставе: учионица опремљена дидактичким средствима и сваки други
школски и ваншколски простор који може наставницима бити инспиративан за постизање
наставних циљева (школско двориште, простор избегличког кампа, парк, пијаца, улица...)
Усклађује се према просторним и кадровским могућностима школске установе.
Препоручени уџбеник: Наташа МилићевићДобромиров и Биљана Новковић Аџаип, Учимо
српски 1, Азбукум, Нови Сад, 2013.

Препоручена додатна дидактичка средства: Постери са азбуком и абecedом; постери са
илустрацијама предмета и активности у свакодневном животу; илустрације познатих прича
и бајки за децу; флеш картице за учење страних језика; коцкице са словима и остала
средства која предавач прави у складу са потребама ученика. Може се користити додатни
дидактички материјал намењен учењу страних језика.

Школски прибор потребан ученицима: свеска, оловка, гумица, бојице, оштрач за оловке.
Исходи су у складу са функционалном употребом језика.

СЛУШАЊЕ – Разуме уобичајене поздраве и једноставне језичке изразе културног
обраћања у свакодневној комуникацији.

- Разуме једноставна питања себи и људима из свог најближег окружења.
- Разуме кратке информације из свакодневног живота, у складу са узрастом, изговорене
споро и разговетно.

ЧИТАЊЕ

- Чита кратак текст са познатим речима и познатим граматичким моделима, писан
латиницом и ћирилицом.
- Чита кратке информације (формулари, рекламе, обавештења) писане ћирилицом и
латиницом. ПИСАЊЕ
- Пише кратке језичке исказе о себи, предметима и људима око себе, на ћирилици и
латиници.
- Пише бројеве арапским цифрама.
- Препишује кратак текст са једног писма на друго.

ГОВОР – Именује себе, људе и предмете из свог окружења.

- Говори основне податке о себи и људима око себе.
- Учествује у минималном разговору са вршњацима или одраслима, на познату тему.

— Одговара на једноставна питања; поставља једноставна, отворена питања. (Питања која почињу са Ко, Шта, Где, Када, Зашто.)

Лично представљање ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА име и презиме име, презиме, звати се Како се зовеш? (Исказ се изражава моделом Како се зовеш? без објашњавања презента глагола. Очекује се да ученик одговори само својим именом, односно презименом.) Како се презиваш? датум рођења рођен, редни бројеви до 31 (Очекује се да ученици могу да кажу и да напишу свој датум рођења (нпр. Рођена сам двадесет првог августа две хиљаде четврте године/ Рођена сам 21.8.2004.) Рођен сам... порекло одакле, јесам Одакле си? Ја сам из... (Наставници бирају називе земаља у складу са пореклом ученика. Предлошкопадежна конструкција у генитиву (нпр. из Сирије) учи се као модел, без граматичких објашњења.) године година, имати Ја имам...година. Колико (ти) имаш година? Он има...година. адреса улица, број живети Ја живим у улици Милана Ракића број 8. Где (ти) живиш?

Место за живот ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА простор за живот кућа, стан Живим у кући/стану. унутрашњост куће/стана соба, кухиња, купатило, WC, балкон, ходник, степенице, зид, прозор, врата Спавам у соби. Мама прави ручак у кухињи. Играчке су у соби. намештај сто, столица, ормар, кревет, кауч Ово је столица. Ово је кревет. Џемпер је на кревету. Торба је испод стола. технички уређаји мобилни телефон, пуњач за телефон, телевизор, шпорет, фрижидер, машина за веш, покварен Ово је шпорет. Телевизор је покварен. санитарни уређаји када, лавабо, туш-кабина, WC шоља Када је велика.

Живот у кући ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА у кухињи јести, пити, правити, кувати, доручковати, ручати, вечерати, гладан, жедан, дати, чаша, шоља, тањир, виљушка, кашика, нож, шерпа, бацити, смеће Једем хлеб. Пијем млеко. Шта је данас за ручак? Дај ми, молим те, мало воде. Треба ми кашика. у купатилу прати, прљав, чист, купати се, туширати се, брисати, сапун, шампон, пешкир, чешаљ, паста за зубе, четкица за зубе, чешљати се Ујутро и увече перем зубе. Она се тушира. Морам да купим пасту за зубе. у соби спавати, устајати гледати, филм, серија, музика, шах, одмарати се Гледам филм. Играм шах са другом. Тата се одмара на каучу. празници славити, рођендан, Бајрам, Рамазан, Божић, Ускрс, Нова година, празник Срећан рођендан! Срећан Бајрам! Срећна Нова година!

Време ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА дани у недељи понедељак, уторак, среда, четвртак, петак, субота, недеља, викенд У понедељак, уторак, среду, четвртак и петак идем у школу. У суботу и недељу не идем у школу. У недељу спавам до 10 сати. За викенд сам слободна. део дана јутро, вече, дан, ноћ, пре подне, после подне Ујутро доручкујем. Увече радим домаћи задатак. одредбе времена јуче, сутра, данас, јутрос, вечерас, синоћ Када идеш у школу? Јуче сам била болесна. Синоћ сам гледао филм. јединице времена минут сат седмица година Колико је сати? Сада је седам сати и десет минута. јединице времена минут сат седмица месец година Сада је 5 сати и 20 минута. месеци у години јануар, фебруар, март, април, мај, јун, јули, август, септембар, октобар,

новембар, децембар, месец Ја сам рођена у фебруару. Моја мама је рођена у мају. годишња доба пролеће, лето, јесен, зима Највише волим лето.

Људи ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА
ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА полна припадности човек, људи, дете, дечак, девојчица, мушкарац, жена Дечак игра фудбал. Девојчица црта. У ходнику је пуно људи. породица мама, тата, бака, деда, брат, сестра, породица, тетка, татак, ујак, ујна, стриц, стрина Имам брата и сестру. Мој тата се зове... Моја сестра има пет година. Брат мога тате је мој стриц. Жена мог ујака је моја ујна. односи међу људима друг, другарица, муж, жена, комшија, комшиница Она је моја другарица. Он је мој друг. Мој комшија се зове Милош. врсте осећања волети, плакати, плашити се, срећан, тужан Волим маму и тату. Не волим купус. Зашто плачеш? Плашим се змије. физичке карактеристике велики, мали, леп, ружан, млад, стар, висок, низак, мршав, дебео, јак Деда је стар. Моја мама је лепа. Мој брат је висок. Ја сам ниска.

Оквир програма језичке подршке ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ
ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА психичке карактеристике добар, лош, љут, строг Он није добар. Он је лош. Тата је строг. занимање учитељ, учитељица, ученик, ученица, посао, радити, полицајац, возач, доктор, зубар, наставник, наставница, продавац, продавачица, таксиста Учители и наставници раде у школи. Када твој тата иде на посао? Болестан сам, идем сутра код доктора. Боли ме зуб, морам да идем код зубара.

Саобраћај и живот у граду ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ
ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА превозна средства аутомобил, аутобус, брод, авион, воз, бицикл, такси Он има аутомобил. Она иде у школу аутобусом. Где је станица? Треба нам такси. кретање ићи, доћи, отићи, вратити се, брзо, полако, лево, десно, право, трчати, возити, пешке, (по)журити, (за)каснити, путовати Идем у школу. Идем у школу пешке. Идем аутобусом. Возим бицикл. Пожури, каснимо! Дошли смо у Србију пре два месеца. ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА
ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА у граду тротоар, трг, центар, раскрсница, станица (стајалиште), семафор, пешачки прелаз, парк Извинте, где је аутобуска станица? Идите право, а онда лево. важни објекти цамија, црква

Здравље ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА
ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА делови тела глава, стомак, рука, нога, грло, зуб, око/очи, ухо/уши, коса, нос, уста, срце, крв Ово је... Моја пријатељица има плаве очи и црну косу. болест болети, температура, лек, сируп, алергија, кашљати, здрав, болестан Боли ме стомак. Имам температуру. Имам алергију на... медицинске установе болница, апотека, амбуланта Идем у болницу. Где је апотека?

Образовање ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА
ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И
ГОВОРНИХ ЧИНОВА школа школа, разред, час, учионица, игралиште, клупа, табла, креда, сунђер, оловка, књига, свеска, торба, распоред, слово, реч, прича, математика,

српски језик (Наставници уводе називе предмета по потреби.) Ово је учионица. Имам свеску и књигу. Да ли имаш оловку? Моја торба је испод клупе. активности у школи разумети, знати, говорити, учити, писати, цртати, читати, отворити, затворити, седети, устати, слушати, гледати, певати, свирати, питати, рећи (Мењати вид глагола у складу са захтевима природне комуникације, али га не објашњавати.) Не разумем. Говори полако, молим те. Ученик пише. Она чита књигу. Отворите књиге! Седите! Знам да возим бицикл. Желим да питам... Она је рекла да идемо напоље. активности ван школе играти, фудбал, кошарка, одбојка, тенис, лопта, утакмица, навијати, победити, изгубити Сваки дан играмо фудбал. Не знам да играм кошарку. Волим да гледам тенис.

Храна и пиће ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Препоручена лексика ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА храна (речи се уводе у зависности од потреба ученица и ученика.) храна, хлеб, месо, јаје, сир, супа, сендвич, пица, шпагете, пиринач, парадајз, купус, кромпир, паприка, шаргарепа, лук, пасуљ, салата, урма, јабука, крушка, банана, наранџа, лимун, воће, поврће Волим да једем супу. Не волим да једем кромпир. Банана је жута. Поврће је здраво. слаткиши колач, торта, сладолед, чоколада, бомбона Мама прави колач. Желим да купим чоколаду. пиће (речи се уводе у зависности од потреба ученоца и ученика.) пиће, вода, млеко, сок, чај, јогурт, врућ, хладан Волим да пијем сок. Не волим да пијем чај. укуси слан, сладак, кисео, љут Волим љуту храну. зачини со, бибер, шећер Дај ми мало соли.

Куповина ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА место куповине пијаца, продавница, пекара Мама иде у продавницу. Мама купује воће. начин плаћања новац/паре, динар Сок кошта 50 динара. цене скуп, јефтин активности куповати/купити, платити/плаћати Морам да купим нову свеску.

Одећа и обућа ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА одећа јакна, панталоне, џемпер, сукња, хаљина, мајица, капа, шал, марама, рукавице, чарапе, нов, стар, го Да ли имаш јакну? Капа је црвена. обућа ципеле, чизме, папуче, патике, бос Моје чизме су црне. Морам да купим ципеле. активности обући, скинути Обуци јакну! Скини јакну!

Природа ТЕМЕ, СИТУАЦИЈЕ И КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА ПРИМЕРИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНИХ ФУНКЦИЈА И ГОВОРНИХ ЧИНОВА биљке дрво, трава, цвет, шума Зећ је у шуми. животиње (називи животиња уводе се у зависности од интересовања ученица и ученика.) пиле, јагње, теле, свиња, крава, коњ, овца, мачка, пас, птица, риба, змија, вук, зећ, животиња Мачка је мала. Крава је велика. географски појмови град, село, река, море, планина, земља Море је плаво. Град је леп. атмосферско време време, киша, снег, сунце, сунчано, месец, облак, облачно, небо, звезда, топло, хладно, падати, дувати, ветар Време је лепо. Пада киша. Пада снег. Хладно (ми) је. Топло (ми) је.

Нетематизована лексика ТЕМЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА основни бројеви бројеви до 1000 редни бројеви редни бројеви до 20 боје црвена, црна, бела, плава, жута, зелена, смеђа, сива, тамно, светло личне заменице ја, ти, он, она ми, ви, они присвојне заменице мој, твој, његов, њен наш, ваш, њихов показне заменице ово, то придевске заменице овај, тај

модални глаголи морати, желети, моћи, хтети, требати прилози сада, овде, тамо, унутра, напољу, близу, пре, после (И као прилози и као предлози.) далеко, мало, пуно, више, највише, пола предлози из, у, на, од, до, са, код, испред, иза, испод, без упитне речи Ко? Шта? Где? Када? Одакле? Зашто? Како?

Колико? везници и, а, или, али, да речце да, не, ли

Изрази ТЕМЕ ПРЕПОРУЧЕНА ЛЕКСИКА поздрави Добро јутро! Добар дан! Добро вече! Довиђења! Здраво! Лаку ноћ! Срећан пут! захваљивање Изволи/Изволите! Хвала! Нема на чему. тражење информације и захтевање Шта значи...? Како се каже...? Колико кошта...? Где се налази...? Понови, молим те.../Поновите, молим вас... Треба ми... Требају ми... Да ли знате...? изражавање става и мишљења (Не) свиђа ми се.../(Не) свиђају ми се... Мислим да... У реду. културно обраћање Извини/Извините! Молим те/Молим вас... Како си? Хвала, добро. честитање Срећан рођендан! Срећна Нова година! Срећан Божић! Срећан Бајрам

КРАТАК ПРЕГЛЕД ТЕМА, САДРЖАЈА, МЕТОДА И ТЕХНИКА У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА МОДУЛ 1

1. Лично представљање: име и презиме, порекло, године, адреса 2. Место за живот: простор за живот, унутрашњост куће/стана, намештај, технички уређаји 3. Живот у кући: у кухињи, у купатилу, у соби, празници 4. Време: дани у недељи, део дана, одредбе времена 5. Људи: полна припадност, породица, односи међу људима, врсте осећања, физичке карактеристике, психичке карактеристике, занимања 6. Саобраћај и кретање: превозна средства, кретање 7. Здравље: делови тела, болест, медицинске установе 8. Образовање: школа, активности у школи 9. Храна и пиће 10. Куповина: место куповине, средства куповине, активности 11. Одећа и обућа 12. Природа:биљке, животиње, географски појмови, атмосферско време • Представљање себе и других • Поздрављање • Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, итд. (у вези са темама) • Разумевање налога и питања • Постављање и одговарање на питања • Молбе и изрази захвалности • Изражавање допадања/ недопадања • Именовање активности (у вези са темама) • Именовање боја • Бројање до 20 КОМУНИКАТИВНА НАСТАВА ЈЕЗИКА подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учioniци у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља прилагођавање говорне делатности наставника узрасту и знањима ученика; претпоставља да ученици у почетку само слушају и реагују, а тек потом почињу и да говоре; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, никако на граматичној прецизности исказа (нарочито у првим фазама усвајања); претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним, релативним, никако апсолутним критеријумима тачности исказа. • TPR (Тотални физички одговор): Слушање и реаговање на налоге наставника (углавном физичке активности: устани, седи, ходај, скочи, играј, али и активности у вези са радом у учioniци: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.) • Рад у паровима, малим и великим групама (минидијалози, играње улога итд.) • Мануелне активности (сецкање, бојење, прављење објеката од глиномала или сланог теста; израда постера за учioniцу или родитеље и сл.) • Игре • Певање у групи Додатак 3: Кратак преглед тема, садржаја, метода и техника у настави

КРАТАК ПРЕГЛЕД ТЕМА, САДРЖАЈА, МЕТОДА И ТЕХНИКА У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА МОДУЛ 2

САДРЖАЈИ ТЕМЕ/СИТУАЦИЈЕ КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ МЕТОД ТЕХНИКЕ (активности)

1. Лично представљање: име и презиме, порекло, године, адреса 2. Место за живот: простор за живот, унутрашњост куће/стана, намештај, технички уређаји, санитарни уређаји 3. Живот у кући: у кухињи, у купатилу, у соби, празници 4. Време: дани у недељи, део дана, одредбе времена, месеци у години, јединице времена, годишња доба 5. Људи: полна припадност, породица, односи међу људима, врсте осећања, физичке карактеристике, психичке карактеристике, занимања 6. Саобраћај и живот у граду: превозна средства, кретање, у граду, важни објекти 7. Здравље: делови тела, болест, медицинске установе 8. Образовање: школа, активности у школи, активности ван школе 9. Храна и пиће: храна, слаткиши, пиће, укуси, зачини 10. Куповина: место куповине, начин плаћања, цене, активности 11.

Одећа и обућа 12. Природа: биљке, животиње, географски појмови, атмосферско време.